

יד מהרש"א
מסכת בבא בתרא
פרק חזקת הבתים
חלק א'
כח. עד מד:

מפתח

דף כח.....	5
תד"ה ג' חדשים.....	5
תד"ה כנס את תבואתו.....	5
בא"ד אפילו זרעה.....	6
דף כח:.....	6
תד"ה אלא מעתה.....	6
סוגיא דמחאה שלא בפניו חלק א' – תד"ה אלא מעתה.....	7
סוגיא דמחאה שלא בפניו חלק ב' – תד"ה אלא מעתה בדף כט.....	10
תד"ה ודלמא עצה טובה וכל א"ד שבו.....	13
דף כט.....	13
תד"ה אלא מעתה.....	13
תד"ה אמר מר זוטרא.....	13
דף כט:.....	13
דף ל: - דף ל.....	15
תוספות ד"ה ומודה רב הונא ובא"ד וכה"ג.....	15
סוגיא דלאו קמודית חלק א' – תד"ה לאו קמודית.....	15
סוגיא דלאו קמודית חלק ב' תד"ה מפלניא זבינתה.....	18
דף לא.....	20
תד"ה אבל אכלה שית שנין.....	20
תד"ה אמר רבה מה לו לשקר.....	20
תד"ה אמר לי רבא.....	21
דף לא:.....	21
תוספות ד"ה זו באה.....	21
תד"ה ורב נחמן כרב הונא.....	21
תד"ה ורבא כרב חסדא.....	22
דף לב.....	24
תד"ה והאמר ר' יוחנן.....	24
תד"ה אנן מסקינן לי'.....	26
תד"ה אמאי קא סמכת.....	26
דף לג.....	27
תד"ה ה"ג לסוף אודי.....	27
דף לג:.....	27
רשב"ם בהגה"ה.....	27
תד"ה האי אייתי סהדי.....	30
דף לד.....	32
תד"ה הוי מחויב שבועה.....	32
תד"ה וכל המחויב שבועה.....	33
דף לד:.....	34
בא"ד ור' אבא.....	34
תד"ה האי ארבא.....	36
רשב"ם ד"ה ומאי שנא.....	36
דף לה.....	36
רשב"ם ד"ה התם גבי המחליף.....	36
תד"ה ומאי שנא.....	37
דף לה:.....	37

תד"ה דתני ר' חייא.....	37
תד"ה אי לפירא.....	38
דף לו:.....	39
תד"ה מאי בינייהו.....	39
תד"ה היו לו שלשים.....	40
תד"ה ממטע י' לבית סאה.....	42
דף לז:.....	43
בא"ד ולפי זה.....	43
תד"ה לימא לי'.....	43
דף לז:.....	43
תד"ה דאי לא מצי.....	43
תד"ה מכר אילנות.....	43
תוספות בא"ד ה"פ.....	44
דף לח:.....	45
רשב"ם ד"ה אמר לי' פשיטא.....	45
רשב"ם ד"ה אפילו מיחה בפני ג'.....	46
דף לט:.....	46
רשב"ם ד"ה ויבא לשנה אחרת ותד"ה ליתבי אדוכתי'.....	46
דף לט:.....	52
תד"ה לית לי' משום לישנא בישא.....	52
תד"ה וצריך לימחות.....	52
דף מ:.....	53
תד"ה ואין צריך לומר.....	53
תד"ה אמאן דלא ציית דינא.....	53
דף מ:.....	55
רשב"ם ד"ה גלוי מילתא.....	55
רשב"ם ד"ה לא כתבינן.....	55
דף מא:.....	55
תד"ה שלא אמר.....	55
דף מא:.....	57
רשב"ם ד"ה אין צריך טענה.....	57
דף מב:.....	57
רשב"ם ד"ה מנכסים בני חורין.....	57
תד"ה ואי ס"ד.....	58
דף מב:.....	58
תד"ה שותף כיורד ברשות דמי.....	58
תד"ה שבח המגיע לכתפים.....	60
דף מג:.....	62
רשב"ם ד"ה אין לי עסק בהן.....	62
רשב"ם ד"ה וליסלקן.....	63
תד"ה ותסברא.....	63
דף מג:.....	63
תוספות ד"ה שמור לי.....	63
תד"ה כגון דאית לי' סהדי למר.....	63
רשב"ם ד"ה ומקשינן.....	66
תד"ה אלא כדרבין בר שמואל.....	67

דף מד:	68
רשב"ם ד"ה ומשני במכיר	68

דף כח.

תד"ה ג' חדשים

בד"ה ג' חדשים כו' והא דאמרינן בגמרא דאספסתא בחודש אחד הוא כו' עכ"ל פי' אספסתא הגדל בחדש אחד הוא חזקה בג' חדשים כשעקרה בסוף כל חודש וזרעה אחרת כדלקמן וא"כ למה יגרע ירק לר' ישמעאל דגדל נמי בחדש אחד ולתירוצם ניתא דלא דמי ירק לאספסתא דמיירי ירק שבראשונה לא זרעה ובאחרונה לא קצרה ודו"ק:

(1) משנה

(א) לר' ישמעאל בג' אכילות הוא חזקה

(2) גמרא דף לו:

(א) לר' ישמעאל אכילות של פירא זוטא – כגון ג' אכילות של ירקות שנגמרה כל אחת בחדש אחד – לא הוא חזקה

(3) גמרא דף כח:

(א) ר' ישמעאל אית לי' לגבי אספסתא "אכלה תלתא פירא בתלתא ירחי הוא חזקה"

(4) תוספות

(א) הקדמה

(i) תוספות מקצר לדברי גמרא ככה: "אספסתא בחדש אחד הוא חזקה" אבל מהרש"א מבאר דרצונם לומר אשר אספסתא הגדל בחדש אחד הוא חזקה בג' חדשים כשעקרה בסוף כל חודש וזרעה אחרת

(ב) קשיא

(i) מאי שנא אכילות ירקות מן אכילות אספסתא

(ג) תירוץ

(i) ר' ישמעאל בדף לו: רצונו לומר דג' אכילות של ירקות בג' חדשים לא הוא חזקה אלו לא זרע אכילה ראשונה או לא קצר אכילה שלישית

(ii) בדף כח: אשמועינן דג' אכילות של אספסתא בהמשך ג' חדשים הוא חזקה היכא דזרע וקצר כל הני אכילות

תד"ה כנס את תבואתו

בד"ה כנס את כו' סיון ותמוז וחצי אב קייץ כו' א"נ לוקטין אותו כו' ולא הוי זמן כניסתו כו' תני להו כסדר גשמי שנה כו' עכ"ל כצ"ל פי' יורה בחשון ומלקוש בניסן וליתני כסדר הזה כנס קייצו באב וכנס תבואתו בתשרי וק"ל:

(1) משנה כמבואר בר"ח

(א) לר' ישמעאל

- (i) כנס את תבואתו (יין של גפנים) בתשרי מסק את זיתיו בשבט וכנס את קייצו באב הרי זו חזקה
(ii) ותנא להו לפי הילוך שנה דמתחלת בתשרי למילף דאיכא אופן דליהוי חזקה בתוך שנה אחת דמתחלת בתשרי
- (2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) ביותר הוי לה למשנה למנאן לפי סדר גשמים דפירות גדלין בי' וכיון דהני גשמים מתחילין ביורה בחשון הוה לה למשנה למנאן ככה מסק זיתיו בשבט כנס קייצו באב וכנס תבואתו בתשרי

בא"ד אפילו זרעה

בא"ד אפי' זרעה הראשון או הוא כו' אמר כל שיבי דכרבא כו' כיון שמעכב העצים כו' ליכנס והא דאמר בגמרא כו' עכ"ל כצ"ל:

דף כח:

תד"ה אלא מעתה

[דף כח עמוד ב] בד"ה אלא מעתה חזקה כו' וי"ל דסוגיא דהכא כמ"ד לאייעודי תורא והולכי אושא כו' עכ"ל הוצרכו לכל זה ורצה לומר דודאי דסוגיא דתלמודא הכא דנקט במלתיה דבשלשה נגיחות אתחזק אזלא למאן דאמר לאייעודי תורא ומיהו מהולכי אושא שהוא ר"י שהיה תנא ליכא למפשט הכי דהוא לא הוה קאמר אלא דגמר משור המועד ולא יותר ואיכא למימר דיליף מג' התראות דגברא ולא מג' נגיחות דמג' התראות דגברא לחוד הוי מועד אף שלא עבר עדיין התראה כדקאמר תלמודא כי לא נגח רביעית מאי לישלם וכתבו ועי"ל דלמ"ד נמי לייעודי גברא נמי איתחזק בג' נגיחות של השור דע"כ א"צ שיהיה מוחזק לעבור כו' ולא צריך להתרות לו רק כדי שישמור שורו וק"ל:

(1) גמרא

(א) ר' יוחנן

- (i) שמעתי מהולכי אושא – דהיינו ר' ישמעאל – שהיו אומרים מנין לחזקה שהיא ג' שנים משור המועד
(ii) מה שור המועד כיון שנגח ג' נגיחות נפק לי' מחזקת תם וקם לי' בחזקת מועד הכי נמי כיון דאכלה תלת שנין נפק לה מרשות מוכר וקיימא לה ברשות לוקח

(ב) קשיא

- (i) אי מה שור המועד עד נגיחה רביעית לא מיחייב הכי נמי עד שנה רביעית לא קיימא ברשותי'
(ג) תירוצ'

(i) הכי השתא התם מכי נגח ג' נגיחות הוי מועד ואידך כי לא נגח מאי לשלם

(ii) הכא כיון דאכלה תלת שני קיימא לה ברשותי'

(2) משנה וגמרא בבא קמא דף כד.

(א) משנה

(i) איזהו מועד שהעידו בו ג' ימים

(ב) גמרא

(i) איבעיא להו

(1) אי לאעידי תורא אי לאעידי גברא

(2) להלן נבאר פרטים מסוימים של איבעיא זו

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא א'

(i) הוי להו למיפשט מן הך דהולכי אושא אשר לאעידי תורא

(ii) דהרי הולכי אושא אמרי בהדיא אשר שור כיון שנגח ג' נגיחות נעשה מועד

(ב) תירוץ לקשיא א'

(i) אין למיפשט לאיבעיא דגמרא אלא מן דברי תנא

(ii) השתא

(1) ר' ישמעאל דהוא תנא דהולכי אושא לא אמר אלא "מנין לחזקה שהיא ג' שנים משור

המועד" ור' יוחנן הוא דגמר ואמר מה שור המועד וכו'

(2) ולכן אף על גב דמדברי ר' יוחנן מוכח דסבירא לי' לאעידי תורא מכל מקום יכול להיות אשר

ר' ישמעאל גופי' לאעידי גברא סבירא לי'

(ג) קשיא ב'

(i) לצד "לאעידי גברא" תיקשי הרי לא התרו לבעל אלא לאחר נגיחה א' ונמצא אשר לאחר ג'

נגיחות לא עבר אלא על ב' התראות

(ד) תירוץ לקשיא ב'

(i) בדומה לתירוץ דגמרא דלעיל "הכי השתא התם מכי נגח ג' נגיחות הוי מועד ואידך כי לא נגח

מאי לשלם"

(ii) הכא נמי מצינן למימר דמכי התרו בו ג' התראות הוי מועד ואידך כי לא עבר על התראה ג' מאי

לשלם

(ה) תירוץ "ועוד יש לומר" לקשיא א'

(i) אפילו למאן דאמר לאעידי גברא נמי לא איתחזק אלא בג' נגיחות של שור

(ii) ולא צריך להתרות לבעל אלא כדי שישמור שורו

סוגיא דמחאה שלא בפניו חלק א' – תד"ה אלא מעתה

בד"ה אלא מעתה כו' דלית ליה קלא ולא תהא חזקה אף על פי ששמע כו' עכ"ל
לכאורה אין פירושו מכוון כפי המובן בפשיטות ובפי' רש"י דאית לן למימר
כיון דהמחאה לית ליה קלא תהא חזקה וכמו שפר"י גופיה לקמן פירכא דאביי

דמיירי כשהן בעיר א' ופריך דלא תהא המחאה ותהא חזקה ונראה לומר דודאי פירכא דאביי ליכא לפרושי אלא דפריך דלא תהא המחאה ותהא חזקה וכשהן בעיר אחת כפר"י מדקאמר דא"ל אי מחית באנפאי הוה מזדהרנא כו' דהיינו שהמחזיק אומר כן אבל הכא לא קאמר הכי וליכא למימר משום דלר' ישמעאל קיימינן הכא דהחזקה בג' אכילות לאו משום זהירות שטר הוא אלא דגמר משור המועד כיון דקפיד איניש בשלש אכילות וזה לא קפיד שהרי לא מיחה א"כ ודאי מכרה לו דא"כ מאיזה טעם קאמר אף הכא בפניו אלא דע"כ לר' ישמעאל נמי מחאה בפניו לשמירת שטרו היא באה עד דאכיל שלשה פירי כמ"ש הרמב"ן בספר המלחמות וכפי' רש"י אלא דאית לן למימר דלא קאמר תלמודא הכא כדקאמר אביי בפירכא דלקמן לרבנן משום דהכא לאו המחזיק אומר כן ועיקר קושייתו דלא תהא חזקה שלא בפניו ומיירי הכא כשהמערער בעיר אחרת ופריך כיון דלית קלא למחאה שלא בפניו לא תהא לו חזקה דודאי אינו צריך לבא בעיר אחרת לבא לפני המחזיק ולימחות כמ"ש התוס' לקמן ומיהו ודאי דה"מ נמי הכא למפרך כשהן בעיר אחת דלא תהא המחאה ותהא חזקה והוא שכתבו ובלא שור המועד ה"מ למפרך דלא תהא מחאה כדפריך כו' אלא דהכא כיון דיליף ליה משור המועד ניחא ליה למיפרך דומיא דהכא דשלא בפניו לא הוה חזקה וזהו שכתבו דאע"ג דאינו דומה ממש דמחאה באה לבטל החזקה וההעדאה באה לקיים מ"מ פריך שפיר דהמכוון מהם דומיא דבשניהם שלא בפניו לא הויה חזקה ותו לא מידי ודו"ק:

(1) הקדמה א' - גמרא

(א) ר' ישמעאל מפיק מן שור המועד אשר בתלת אכילות הויה חזקה אי לאו דמיחה מערער בהמשך הני אכילות

(ב) קשיא

(i) לשור המועד איצטריך שיתרו לבעל השור בפניו

(ii) אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה

(ג) תירוץ

(i) חברך חברה אית לי' ואף למחאה שלא בפניו איכא קול

(2) הקדמה ב' – המשך דגמרא בדף כט.

(א) רבנן פליגי אדר' ישמעאל בב' נקודות

(i) לחזקה איצטריך ג' שנים ולא סגי בג' אכילות

(ii) חזקת ג' שנים סברה היא ולא מפקינן לה מן שור המועד

(ב) לכאורה יכול להיות אשר רבנן סמכי או על סברה דקפיד או על סברה דתרי ותלת מזדהר איניש

(i) סברה א' דרבה – בקפידא תליא מילתא

(1) אלו לא קפיד מערער ג' שנים מוכח דשדה של מחזיק הויה

- (2) לסברא זו מובן דלא מעלה ולא מוריד אשר מחאתו דמערער יגיע למחזיק – דמספיק אשר מערער מוחה בפני עדים
- (3) אביי לא ניחא לי' סברא דקפיד מטעם שאינו מעניינו
- (ii) סברא ב' דרבא – תלת שני מזדהר איניש
- (1) תרתי ותלת מזדהר איניש טפי לא מזדהר
- (ג) קשיא דאביי לסברא דתרי ותלת שני מזדהר איניש
- (i) אם כן מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה דמצי מחזיק למיטען אי מחית באנפאי הוה מזדהרנא בשטראי
- (ד) תירוץ רבא
- (i) חברך חברא אית לי' ולכן אף למחאה שלא בפניו איכא קול
- (3) רש"י תוספות ורמב"ן כמבואר במהרש"א
- (א) קבענו אשר אף לר' ישמעאל מחאה בעי קלא
- (ב) ולכן מובן אשר אף לר' ישמעאל תפקיד דמחאה דומה לסברא ב' דרבא – להזהיר למחזיק למזדהר בשטרי' אף לאחר ג' אכילות
- (ג) דהרי אלו לא מהני מחאה אלא להראות דקפיד תיקשי דמה לי קלא – מספיק היל' לו למערער לימחות בפני עדים לראי' דקפיד
- (4) רש"י ותוספת בדף כט.
- (א) כיון דאביי אומר אשר מחזיק הוא דטוען אשר מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה מחמת "אי מחית באנפאי הוה מזדהרנא בשטראי"
- (ב) מובן לרש"י ולתוספות אשר מסקנת קושיא דאביי היינו דמשום דמחאה שלא בפניו לא הויא מחאה אית לי' למחזיק שני חזקה אלו מיחה מערער שלא בפניו
- (5) רש"י ותוספות – ביאור קושיא דגמרא לר' ישמעאל בדף כח:
- (א) בקושיית גמרא לר' ישמעאל נוקטין אשר אלו מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה כיון דעל כל פנים לא יגיע מחאתו לאזני מחזיק לא בעי מערער לעשות מחאה דלא מהני ולכן אף אלו לא מיחה כל עיקר לא הויא חזקה
- (6) תוספות ד"ה אלא מעתה בדף כט. כמבואר במהרש"א
- (א) קושיית ר"י
- (i) מאי שנא דבקושיא דגמרא לר' ישמעאל נוקטין דלא הויא חזקה אלו מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ובקושיא דאביי לרבא נוקטין דהויא חזקה אלו מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה
- (ב) תירוץ
- (i) מהלך דאביי מדובר במחזיק ומערער שדרים בעיר אחת דאז צריך מערער לבא בפניו של מחזיק ולימחות – ואלו לא עשה כן הויא חזקה
- (ii) הך דר' ישמעאל מדובר כשדר מערער בעיר אחרת ואז לא צריך מערער לימחות בפניו של מחזיק ולא הויא חזקה
- (7) מהרש"א
- (א) שאלה

- (i) אמאי לא מפרשי תוספות בדף כח: לר' ישמעאל באותו אופן דמפרשי תוספות בדף כט. לרבנן
- (ii) דהיינו דמדובר במערער ומחזיק דדריים בעיר אחת ולכן כיון דמחאה שלא בפניו לא היא מחאה אלו לא בא מערער למחזיק לימחות בפניו איכא חזקה
- (ב) תשובה
- (i) בדף כח: לא קאמרי בגמרא אשר מחזיק טוען "אי מחית באנפאי וכו'"
- (ii) ולכן מסתבר דנוקטין דמדובר במערער שדר בעיר אחרת ולא היא חזקה
- (8) המשך מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אכן בקושיית גמרא לר' ישמעאל אמאי לא נוקטין אופן דבו דרין בעיר אחת ומחזיק טוען "אי מחית באנפאי" ודלכן היא חזקה
- (ב) תירוץ
- (i) היינו דקא מסיים תוספות "ובלא שור המועד הוי מצי למיפרך דלא תהא מחאה כדפריך אליבא דרבנן אלא כיון דיליף מן שור המועד ניהא למיפרך לי' מיני"
- (ii) כלומר עדיף לן להקשות אשר – מחמת ריעותא דשלא בפניו – ליכא חזקה דומיא להא דליכא חזקת מועד בשור המועד אלו לא התרו בפניו של בעל
- (ג) קשיא
- (i) לא דומין דהרי עושין מחאה לבטל חזקת ג' אכילות ומתריין בבעל כדי לקבוע חזקת מועד
- (ד) תירוץ
- (i) סוף כל סוף ריעותא דשלא בפניו מהני לבטל חזקת מועד ולבטל חזקה דג' אכילות

סוגיא דמחאה שלא בפניו חלק ב' – תד"ה אלא מעתה בדף כט.

[דף כט עמוד א] בד"ה אלא מעתה כו' אדרבא כיון דלא היא מחאה לא היא חזקה כו' כדמוכח לקמן עכ"ל הכי מוכח לקמן מההיא דבשוקא בראי הואי דהיכא דלא היא מחאה לא היא חזקה וע"ש פי' רשב"ם וכן מוכח מתוך הסוגיא ממתניתין דהיה ביהודה כו' וא"כ לפום הך סברא דלא אסיק אדעתיה השתא למימר חברך חברא אית ליה כו' וא"כ בעיר אחרת נמי דלא היא מחאה לא היא חזקה אך קשה לכאורה מ"ש דהא אינו צריך לבוא בעיר לפני המחזיק ולימחות כו' מהיכא פסיקא ליה לר"י לומר כן דהא אדרבא לפום הסברא דהשתא דמחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה אית לן למימר דצריך לבא לפני המחזיק דהכי ס"ל לקמן תלמודא בההיא דאין מחזיקין בנכסי בורח ורבא נמי בעי למימר הכי אפי' אליבא דרבנן דהויא חזקה מיהודה ליהודה משום דבעי עד שיבא בפניו וימחה כמ"ש ר"י גופיה לקמן בד"ה ליתבי אדוכתיה כו' ע"ש ודוחק לומר דמ"ש הכא בעיר אחת היינו מיהודה ליהודה ובעיר אחרת היינו מיהודה לגליל ועוד דהא לפי אותה הסברא של רבא לא הוי טעמא דמיהודה

לגליל לא הוּיָא חזקה דלא הוּיָא המחאה ואינו צריך לבא לפני המחזיק אלא
 טעמא משום דהחזקה אינה נשמעת מיהודה לגליל כמ"ש התוס' בשם ר"י שם
 ונראה ליישבו דודאי לרבא לקמן בין לר"י בין לרבנן כיון דאפי' היכא דהמחאה
 נשמעת למחזיק בעי המחאה בפני המחזיק א"כ בעיר אחרת מיהודה ליהודה
 נמי בעי המחאה בפניו אבל אביי ודאי דלית ליה האי סברא דהא למאי דמסיק
 חברך חברא אית ליה לא בעי המחאה בפניו ואפי' אם ידוע לנו שלא הגיעה
 המחאה זו למחזיק כמ"ש התוס' לקמן א"כ בעיר אחרת נמי אפי' לפום דבעי
 המחאה בפניו היינו בעיר אחת דוקא משום שלא הגיע למחזיק המחאה אבל
 לעיר אחרת ודאי דא"צ לבא ולימחות ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) קבענו לר"י בדיבור הקודם בשקלא וטריא דאביי ורבא אשר

- (i) אלו מחאה שלא בפניו לא הוּיָא מחאה ומערער דר בעיר אחרת
- (ii) לא צריך מערער לבא למחזיק ולימחות בפניו וגם לא צריך מערער לעשות מחאה דלא מהני
- (iii) ודלכן לא הוּיָא חזקה

(2) מהרש"א חלק א'

(א) הי לך ב' ראיות לנקודת ר"י

- (i) אשר לא צריך מערער לעשות מחאה דלא מהני ולכן לא הוּיָא חזקה
- (ii) ובדומה לזה דליכא חזקה באופן אשר חזקת מחזיק לא נשמעה למערער ולכן לא מיחא
- (iii) ראי' א' – סוגיא דיהודה וגליל בדף לח.

(1) משנה

(א) רבנן אית להו דלא הוּיָא חזקה ביהודה וגליל מה שאין כן ר' יהודה דלכאורה משמע
 דאיכא חזקה אי לאו דמיחה מערער בפניו של מחזיק

(ב) רבנן ור' יהודה תרוייהו אית להו דביהודה ויהודה הוּיָא חזקה

(2) גמרא

(א) ר' אבא בר ממל אמר רב אית לי' דאלו הוה קסברי רבנן אשר מחאה שלא בפניו לא
 הוּיָא מחאה היו אומרים אשר אף ביהודה ויהודה לא הוּיָא חזקה – הרי דלא צריך
 מערער לעשות מחאה דלא מהני

(ב) והיינו טעמא דר' יהודה דלכאורה סבירא לי' דלמאן דאמר אשר מחאה שלא בפניו לא
 הוּיָא מחאה צריך מערער לבא לפניו דמחזיק ולימחות – פרטי שיטת ר' יהודה נבאר
 בסמוך ועוד להלן בדף לט.

(iv) ראי' ב'

(1) בסוגיית שוקא בראי בדף ל. מפרש רשב"ם דליכא חזקה באופן דלא היו שיירות מצויות
 ולכן לא שמע מערער על חזקת המחזיק

(3) מהרש"א חלק ב'

(א) קשיא

- (i) מנלי' לר"י שלא למיזל בשיטת ר' יהודה ולמימר אשר אלו מחאה שלא בפניו לא היא מחאה צרים מערער בעיר אחרת לבא למחזיק ולימחות בפניו
- (ב) ראי' א' לקושיא זו
- (i) ר"י בעצמו בתוספות ד"ה אין מחזיקין בנכסי בורח בדף לח: קאמר אשר רב כר' יהודה סבירא לי' אשר מערער שאינו בורח צריך לבא למחזיק ולימחות לפניו
- (ג) ראי' ב' לקושיא זו – מבוססת על סוגיא דיהודה ויהודה דמייתנין לה לעיל
- (i) בתוספות דף לט. ד"ה וליתביב קאמר ר"י אשר
- (1) רבא – אשר בשיטת' ושיטת אביי בדף כט. קיימינן – פליג אר' אבא בר ממל ואית לי'
- (א) דלא זו בלבד דר' יהודה ס"ל דמחאה שלא בפניו לא היא מחאה ודלכן צריך מערער לבא לפניו דמחזיק ולימחות אלא אף זו דרבנן סבירא כוותי' דר' יהודה
- (ב) ולא פליגי אלא בהא דרבנן אית להו אשר חזקה לא נשמעת ביהודה וגליל ולכן לא היא חזקה ור' יהודה אית לי' דחזקה נשמעת ביהודה וגליל ולכן היא חזקה אלו לא מיחה מערער למחזיק בפניו
- (ד) תירוץ
- (i) תוספות באמרם הכא "בעיר אחרת" דלא צריך לבא לפניו משמעו אשר מחזיק דר ביהודה ומערער דר בגליל ואתיא כרבנן דר' יהודה
- (ה) פירכא לתירוץ
- (i) דוחק
- (ii) ועוד תיקשי הרי קבענו אשר לרבנן ביהודה וגליל דליכא חזקה לאו מטעם דלא צריך מערער לבא לפניו ולימחות אלא היינו טעמא דביהודה וגליל אין חזקתו נשמעת
- (ו) מסקנא דמהרש"א
- (i) תוספות בדף כט. לאו אשיטת' דרבא קאי אלא אשיטה דאביי דהקשה לרבא "אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא היא מחאה" ואחר כך קיבל אביי תירוץ דרבא אשר חברך חבא אית לי' ודלכן מחאה שלא בפניו היא מחאה
- (ii) השתא
- (1) תוספות מבארין להלן אשר מאן דאית לי' אשר חברך חבא אית לי' ומחאה שלא בפניו היא מחאה אלו מיחה מערער שלא בפניו לא היא חזקה אפילו אם ידוע לנו בבירור שלא הגיעה המחאה זו למחזיק ולא איכפת לן הא דלא ידע מחזיק למיזדהר בשטר שלו
- (2) ומזה מסתבר
- (א) דלפי הוה אמינא דאביי בדאכתי לא אסיק אדעת' הך דחברך חבא אית לי' והוה סבירא לי' אשר לרבא מוכרח דמחאה שלא בפניו לא היא מחאה
- (ב) ה' מחמיר אביי עוד דרגא אחת להצריך דבעיר אחת שיבא מערער ולימחות בפניו של מחזיק אבל לא להחמיר ב' דרגות להצריך אשר יבא בפניו של מחזיק ולימחות אפילו בעיר אחרת

תד"ה ודלמא עצה טובה וכל א"ד שבו

בד"ה ודלמא עצה כו' ודלמא בסוף עשר הוה קאי ומזהיר על תחלת י"א כו' עכ"ל כצ"ל ולא דוקא תחלת י"א אלא או בחדש רביעי שהובקעה העיר או בחדש חמישי שנחרב הבית וק"ל:

בא"ד ור"ח פי' דרב יוסף כו' ויסמכו על חזקת ג' שנים כו' עכ"ל ודקאמר עצה טובה קמ"ל ה"ק לעולם חזקה בשנה אחת וניחא להו בג' שנים דאיכא סהדי דידעי בזו ולא ידעי בזו וק"ל:

בא"ד וכן בסדר עולם שלנו תניא בשנה העשירית כו' עכ"ל גם מסדר המקרא מוכח דבשנת י' הוה דכתיב בשנת י' לצדקיהו וגו' ויאמר ירמיה וגו' היה דבר ה' וגו' בירמיה ל"ב וק"ל:

בא"ד ועוד דלגירסתו נמי קשיא מנא ליה ג' שנים כו' אלא י"ח [חדשים] שהרי כו' עכ"ל ויש לקיים גירסא זו כפי דרך פרש"י שהיו מזהירין לכתוב שטרות כי לא יחזיקו שלוש שנים רק י"ח חדשים ולא פוקי מר' ישמעאל דסגי ליה בג' אכילות וכן פי' הרמב"ן בחידושיו וק"ל:

דף כט.

תד"ה אלא מעתה

עיין דף כח: תד"ה אלא מעתה

תד"ה אמר מר זוטרא

בד"ה אמר מר זוטרא כו' דדלמא מכחיש להו שהוא לא היה יודע כלל שהיו דרים באותו בית כו' עכ"ל נראה מלשונם שהמערער גופיה לא יכחיש אותם אף בלא עדים ואפשר שהוצרך לזה לאוקמי מלתא דמר זוטרא אף לבתר דתקיננו רבנן שבועת היסת דהשתא אי הוה מכחיש להו המערער לא הוי מהימני בהאי מגו וק"ל:

דף כט:

[דף כט עמוד ב] בא"ד והל"ל עדותן עדות אלא אגב דנקט ברישא דמילתא אי טעין כו' עכ"ל קאי גם לפי' ר"ח וק"ל:

(1) משנה

(א) חזקת הבתים שלש שנים מיום אל יום

(2) גמרא

- (א) קשיא (i) והא בתים דביממא ידעי בליליא לא ידעי
- (ב) תירוץ רבא (i) כגון דאתו בי תרי ואמרי אנן אגרינן מינ' ודרינן בי' תלת שנין ביממא ובליליא
- (ג) קשיא דרב יימר (i) הני נוגעין בעדותן הן דאי לא אמרי הכי אמרינן להו זילו הבו לי' אגר ביתא להאי
- (ד) מר זוטרא (i) "ואי טעין ואמר ליתו תרי סהדי לאסהודי לי' דדר בי' תלת שנין ביממא ובליליא טענת' טענה"
- (3) תוספות (א) שיטת ר"ח כמבואר במהרש"א (i) מר זוטרא מתריץ קושיית רב יימר באומרו דעדים אין להן נגיעה מחמת דעכשיו לא דרין בבית ולכן לא יהיו חייבין לעתיד לשלם שכירות לא למחזיק ולא למערער (ב) קשיא לשיטת ר"ח (i) אכתי יש להן נגיעה לשקר דאלו זוכה מערער יצטרכו לשלם שכירות למערער על זמן שדרו בבית לשעבר (ג) תירוץ (i) אין להן נגיעה לשקר דאי בעי אמרי לא דיירנא בי' ולא היו מעידין למחזיק (ii) ואלו הוי אמרי לא דיירנא בי' לא הוה מכחיש אותם המערער דלא ידע דדרו שם (4) מהרש"א ד"ה אמר מר זוטרא (א) קשיא (i) אלו אמרי לא דיירנא בי' אף אלו הוי מכחיש אותם המערער היו זוכין בתורת כופר הכל (ב) תירוץ (i) לבתר דתקינו שבועת היסת לכופר הכל לא היו זוכין אלא בשבועה ולכן אלו מכחיש אותן המערער נוגעין הן להעיד לטובת המחזיק כדי שלא יצטרכו לשבועה הזאת (5) המשך תוספות (א) שיטה דרבינו תם במימרי' דמר זוטרא (i) אם אמר המחזיק לסהדי (1) העידוני סתם שדרתי ג' שנים בחזקת ימים ולילות (2) טענת' טענה כלומר שזוכה בעדותן אע"פ שלא העידו ממש בכל יום וכל לילה (ב) קשיא לרבינו תם כמבואר במהרש"א (i) כיון דמר זוטרא על הגדת עדים קאי הוה לי' למימר "עדותן עדות" ולא "טענת' טענה" (ג) תירוץ (i) כיון דבתחלת מימרי' אמר "אי טען מחזיק" גומר נמי מימרי' בלשון "טענת' טענה"

א) קושיית תוספות ותירוצם עולין אף לשיטת ר"ח דהרי אף לשיטתו קאמר מר זוטרא דעדותן עדות מחמת דאין להן נגיעה

דף ל: - דף ל.

תוספות ד"ה ומודה רב הונא ובא"ד וכה"ג

בד"ה ומודה רב הונא כו' ומה"ט א"ש דבעינן להו שלש שנים שלימים דהיינו ו' כו' עכ"ל הכי משמע להו דבהך מודה רב הונא בחנותא כו' היינו שש שנים דומיא דלעיל ומודה רב הונא באתרא דמוברי באגא וק"ל:

בא"ד וכה"ג איכא בסוף המניח גבי ומודים חכמים כו' עכ"ל נ"ל דכצ"ל והיינו דתנן התם המדליק הגדיש כו' ר"י אומר כו' וחכ"א אינו משלם אלא כו' היה גדי כפות כו' ומודים חכמים לר"י ודו"ק:

סוגיא דלאו קמודית חלק א' – תד"ה לאו קמודית

בסיוע יום טוב שאול פאלגער

[דף ל עמוד א] בד"ה לאו קמודית כו' פרשב"ם דאם כו' א"נ אם יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד כו' עכ"ל ה"ה בלא עדים אם הוא אומר שהיה המוכר דר בה חד יומא נאמן במגו דאי בעי אמר מינך זבינתא ואכלתיה שני חזקה אלא דנקט כולה מילתא דומיא דראייתו דהביא מהך דדר בקשתא דא"ל ר' חייא אייתי סהדי דדר ביה אפי' חד יומא וקאמר רב חזיתיה כו' דאי הוה א"ל קמי דידי זבנינה ודו"ק:

בא"ד אי הוה טעין קמי דידי זבני מינך או דר בה חד יומא היה נאמן כו' במגו דאי בעי אמר לא היתה שלך כו' עכ"ל נראה שזה הוא לפי שיטת רשב"א שכתבו התוס' לקמן דבעובדא דידן אי הוה מייתי המחזיק סהדי דדר ביה מוכר חד יומא טענינן ללוקח שהיה המוכר יכול לטעון זבינתה מינך מגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם אבל ר"י חולק בזה כנראה מדברי התוס' לקמן כמ"ש במרדכי וכ"כ בהדיא בהגהת אשר"י ואם לא החזיק בה ג' שנים גם המוכר אין לו שטר כו' אפילו באו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד אך אינם יודעים אם לקח אותו אם לאו אינו מועיל לו כלום עכ"ל והוא דעת ר"י וא"כ לפ"ז במכ"ש דאם אין לו עדים אלא שהוא אומר שהמוכר היה דר בו יום א' דאינו מועיל גם שם בהגהת אשר"י כתוב בהדיא דברי התוס' אלו בשם הרשב"א ודו"ק:

(1) הקדמה

א) עובדא

- (i) ההוא מערער דאמר ל' למחזיק מאי בעית בהאי ביתא
(ii) אמר מחזיק מפלניא זבנתה דזבנה מינך
(iii) אמר מערער את לאו קמודית דהאי ארעא דידי הוא ואת לא זבינתה מינאי זיל לאו בעל דברים דידי את

(ב) דין

(i) מערער זוכה אף אלו אכלה מחזיק שלש שנים דהוה חזקה שאין עמה טענה

(ג) שים לב

(i) דמשמע אשר אין למערער סהדי דהאי ארעא דידי היתה

(ii) ולכן אלו טען מחזיק "לא היו דברים מעולם" הי' נאמן

(2) רשב"ם

(א) על סמך סוגיא דקשתא בעיליתא בדף מא: הי' זוכה מחזיק אלו אכלה שני חזקה ואיכא עדים דמוכר דר בה חד יומא משום דאז טענינן ללוקח כל טענה דהוה מצי מוכר למיטען ואלו הוה טעין מוכר מינך זבנתה הי' נאמן על סמך אכילת שני חזקה

		שני חזקה?	דר בי' חד יומא?	טענינן למוכר	הי' נאמן?
	רשב"ם	אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	הי' נאמן דהרי אכלה שני חזקה

(3) מהרש"א ד"ה לאו קמודית

(א) אלו אכלה מחזיק שני חזקה הי' זוכה אף אלו לא אייתי עדים דמוכר דר בי' חד יומא דמחזיק נאמן למיטען דמוכר דר בי' חד יומא במיגו דאי בעי מחזיק טעין מינך זבנתה ואכלתי' שני חזקה

		שני חזקה?	דר בי' מוכר חד יומא?	טענינן למוכר	הי' מוכר נאמן?
	רשב"ם	אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	הי' נאמן דהרי אכלה שני חזקה
	מהרש"א	אכלה שני חזקה	לא אייתי עדים ונאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתה ואכלתי' שני חזקה	מינך זבנתה	הי' נאמן דהרי אכלה שני חזקה

(ב) ולא פירש רשב"ם דמיירי בדאיכא עדים דדר בי' מוכר חד יומא אלא משום דבעובדא דקשתא בעיליתא היו עדים דדר בי' מוכר חד יומא

(ג) ברם שים לב כמבואר בתוספות

(i) אשר מחזיק שטען מתחלה דמפלניא זבנתה ורק לאחר כך הוסיף דמוכר דר בי' חד יומא אינו נאמן במיגו דאי בעי טעין מינך זבנתה

(ii) דמיגו זו הוה מיגו למפרע – פרטי דין מיגו למפרע אינן מעניננו

(4) תוספות כמבואר במהרש"א בא"ד אי הוה טעין

(א) רשב"א

(i) עוד הוספה לאופן דרשב"ם

(1) אף בדלא אכלה מחזיק שני חזקה ואיכא עדים דדר בי' מוכר חד יומא

(2) טענין ללוקח דמוכר הי' טוען מינך זבנתה והי' נאמן במיגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם

		שני חזקה?	דר ב' מוכר חד יומא?	טענין למוכר	הי' מוכר נאמן?
	רשב"ם	אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	הי' נאמן דהרי אכלה שני חזקה
	מהרש"א	אכלה שני חזקה	לא אייתי עדים ונאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתה	מינך זבנתה	הי' נאמן דהרי אכלה שני חזקה
	הוספת רשב"א	לא אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	הי' נאמן במיגו להד"ם

(ב) ר"י פליג ארשב"א

(i) ליכא למימר דמוכר הי' מהימן במיגו דאי בעי טעין להד"ם דהרי לוקח גופי' לא הי' מעכבה בטענה זה כיון דידוע שהיתה של מערער

		שני חזקה?	דר ב' מוכר חד יומא?	טענין למוכר	הי' מוכר נאמן?
	רשב"ם	אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	הי' נאמן דהרי אכלה שני חזקה
	מהרש"א	אכלה שני חזקה	לא אייתי עדים ונאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתה	מינך זבנתה	הי' נאמן דהרי אכלה שני חזקה
	הוספת רשב"א	לא אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	הי' נאמן במיגו להד"ם
ר"י	פליג על הוספת רשב"א	לא אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	מיגו זו לא מהני ללוקח

(5) תוספות בתחלת הדיבור כמבואר במהרש"א

(א) אלו טען מחזיק לכתחלה מפלניא זבנתה דזבנה מינך ודר ב' חד יומא

(i) הי' מהימן אף בדלא אכלה שני חזקה ולית לי' עדים דדר ב' חד יומא במיגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם

(ii) ואז הוינו טוענין ללוקח אשר מוכר הי' טוען זבנתה מינך והי' נאמן במיגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם

(6) מהרש"א

(א) מובן אשר שיטה זו הריהו הוספה יתירה לשיטת רשב"א

		שני חזקה?	דר ב' מוכר חד יומא?	טענין למוכר	הי' מוכר נאמן?
	רשב"ם	אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	הי' נאמן דהרי אכלה שני חזקה
	מהרש"א	אכלה שני חזקה	לא אייתי עדים ונאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתה	מינך זבנתה	הי' נאמן דהרי אכלה שני חזקה
	הוספת רשב"א	לא אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	הי' נאמן במיגו להד"ם
ר"י	פליג על הוספת רשב"א	לא אכלה שני חזקה	אייתי עדים	מינך זבנתה	מיגו זו לא מהני ללוקח

ה' נאמן במיגו להד"ם	מינך זבנתה	לא אייתי עדים ונאמן במיגו דאי בעי אמר להד"ם	לא אכלה שני חזקה	רשב"א הוספה יתירה	
---------------------	------------	---	------------------	-------------------	--

(ב) השתא

- (i) כיון דר"י פליג ארשב"א באופן דמחזיק מייתי עדים דדר ב' מוכר חד יומא ולא אמיגו סמיך ודיקא להא דטענינן למוכר דמינך זבינתה סמכינן אמיגו דאי בעי אמר להד"ם
- (ii) כל שכן דר"י פליג ארשב"א באופן דמחזיק לא מייתי עדים דדר ב' חד יומא ואף מחזיק סמיך אמיגו דאי בעי אמר להד"ם

ה' מוכר נאמן?	טענינן למוכר	דר ב' מוכר חד יומא?	שני חזקה?		
ה' נאמן דהרי אכלה שני חזקה	מינך זבנתה	אייתי עדים	אכלה שני חזקה	רשב"ם	
ה' נאמן דהרי אכלה שני חזקה	מינך זבנתה	לא אייתי עדים ונאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתה	אכלה שני חזקה	מהרש"א	
ה' נאמן במיגו להד"ם	מינך זבנתה	אייתי עדים	לא אכלה שני חזקה	הוספת רשב"א	
מיגו זו לא מהני ללוקח	מינך זבנתה	אייתי עדים	לא אכלה שני חזקה	פליג על הוספת רשב"א	ר"י
ה' נאמן במיגו להד"ם	מינך זבנתה	לא אייתי עדים ונאמן במיגו דאי בעי אמר להד"ם	לא אכלה שני חזקה	רשב"א הוספה יתירה	
לא נפקא מינה	לא נפקא מינה	לא אייתי עדים ואינו נאמן במיגו דאי בעי אמר להד"ם	לא אכלה שני חזקה	כל שכן דפליג על הוספה יתירה	ר"י

סוגיא דלאו קמודית חלק ב' תד"ה מפלניא זבינתה

[דף ל עמוד ב] בד"ה מפלניא זבינתא כו' דפי' דאין לו עדים שהחזיק בה המוכר אפילו יום אחד כו' עכ"ל פי' וגם שהוא לא אמר מעיקרא שהיה המוכר דר בו יום אחד דאי הוה אמר הכי מעיקרא היה נאמן במגו דאי בעי הוה אמר מינך זבינתיה ואכלתיה שני חזקה אבל השתא אינו נאמן לומר הכי דהוה מגו למפרע כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

בא"ד ואין נראה לר"י דהו"ל לאסוקי כדמסיק לעיל לאו קמודית לי כו' עכ"ל לפי מה שכתבו התוס' לעיל דלאו קמודית לי משמע דלא היה למערער עדים וא"כ הכא איכא למימר דהוה ליה עדים שהיה הקרקע שלו ולא המ"ל האי לישנא דלאו קמודית לי אלא דמ"מ כיון דלא ה"ל עדים שהוא גזולן לא הל"ל פלניא גזלנא ואי ה"ל סהדי דהקרקע שלו היתה הל"ל לאו אית לי סהדי דארעא ידי הוה ואת לא זבינתה מינאי כו' כדלעיל ודו"ק:

(1) גמרא

(א) עובדא

- (i) ההוא מערער דאמר לי' לחברי' מאי בעית בהאי ארעא
- (ii) אמר מחזיק מפלניא מוכר זבנתה ואכלתי' שני חזקה
- (iii) אמר מערער פלניא מוכר גזלנא הוא
- (ב) דין
- (i) מערער זוכה
- (2) רשב"ם
- (א) חלק א'
- (i) "פלניא גזלנא הוא" משמעו דמערער טוען אשר מעולם לא מכרה מערער למוכר
- (ii) והא דאכלה מחזיק שני חזקה לא מהני דמדובר בדליכא עדים דמוכר דר בה חד יומא והוה חזקה שאין עמה טענה
- (ב) חלק ב'
- (i) שים לב
- (1) דאלו איכא עדים דמוכר דר בה חד יומא
- (2) הוינו טוענין ללוקח אשר מוכר הי' טוען מינך זבנתה ואכלתי' שני חזקה
- (3) מהרש"א ד"ה מפלניא
- (א) אלו מעיקרא הי' טוען לוקח אשר מוכר דר בו חד יומא הי' נאמן דדר בה מוכר חד יומא אפילו בלא עדים במיגו דאי בעי טעין מינך זבנתה ואכלתי' שני חזקה
- (ב) ברם כיון דמחזיק כבר טעין זבנתה מן מוכר פלניא לית ליהמני' במיגו דאי בעי הוה טעין מעיקרא מינך זבנתה דהוי מיגו למפרע דלא מהני כמבואר בדיבור הקודם
- (4) תוספות
- (א) שאלה
- (i) על איזו סמך מהימן מערער למימר דשדה שלו היתה
- (ב) תשובה
- (i) מובן דמהימן או בהודאת מחזיק או בעדים
- (ג) קשיא לרשב"ם
- (i) אלו נאמן מערער בהודאה דמחזיק הוה לה לגמרא להוסיף לטענת מערער "לאו קמודית לי דארעא דידי הוא ואת מינאי לא זבנתה" כעין סיום טענת מערער בדיבור הקודם
- (5) מהרש"א
- (א) הוספה לקושיית תוספות לרשב"ם
- (i) ואלו נאמן מערער בעדים הוה לה לגמרא להוסיף לטענת מערער "לאו אית לי סהדי דארעא דידי הוא ואת מינאי לא זבנתה"

דף לא.

תד"ה אבל אכלה שית שנין

[דף לא עמוד א] בד"ה אבל אכלה כו' הקשה ריב"ם כו' יהא נאמן לומר לקחתיה קודם מינך במגו כו' עכ"ל זו קושיא לפרשב"ם דבעי עידי חזקה לשבע שנים אבל לפי הי"מ שכתב רשב"ם אימא דקושטא הוא מה"ט דלא בעי סהדי אלא לג' שנים וק"ל:

(1) גמרא לפי רשב"ם

(א) עובדא

(i) ראובן מרי' קמא דשדה

(ii) לוי מחזיק בשדה וטוען דזבנה מראובן לפני ז' שנה

(iii) שמעון מערער ונקט שטרא דזבנה מראובן לפני ד' שנה

(ב) דין

(i) אלו לוי מייתי סהדי דאכלה הני ז' שנה

(1) הגם דמכירת ראובן לשמעון מחאה חשיבי

(2) מכל מקום זוכה לוי דהרי לפני מכירה זו כבר אכלה לוי ג' שני חזקה

(2) גמרא לפי "יש מפרשין" כמבואר במהרש"א

(א) לוי זוכה אפילו בדאיכא עדי אכילה דיקא לג' שנים אחרונות ולא איכפת לן אשר לשמעון יש שטר שקנה לשדה מן ראובן לפני הני ג' שנים דעליהן איכא עדים

(ב) דמהימן לוי למימר אף בלא עדים דכבר אכלה ז' שנה

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא לרשב"ם

(i) נהימני' ללוי דאכלה ז' שנה במיגו דאי בעי הוה טעין דזבנה מן שמעון לפני ג' שנה לאחר דזבנה שמעון מן ראובן

(4) מהרש"א

(א) אכן "יש מפרשין" על מיגו זו סומכין להימני' ללוי

תד"ה אמר רבה מה לו לשקר

בד"ה ואמר רבה כו' רבה גרסינן דאביי ורבא תרוייהו כו' עכ"ל לפי מה שנראה מפרשב"ם דרבה הכא הדר ביה לגבי אביי הכא מצינן למימר שפיר דגרסינן ה"נ רבא והתם לבתר דהדר וק"ל:

תד"ה אמר לי' רבא

בד"ה א"ל רבא והא כו' של אבותי יום א' במגו כו' עכ"ל אף על גב דשל אבותי מעולם משמע ולא שלקחיה דהיינו דאנן לא טענינן ליה אבל נאמן הוא לומר כן ולפרש דבריו וכדאמר ומוזדו נהרדעי היכא דאמר של אבותי שלקחיה מאבותיך דחוזר וטוען כמ"ש התוס' כל זה לעיל וק"ל:

דף לא:

תוספות ד"ה זו באה

[דף לא עמוד ב] בד"ה וזו באה כו' ונראה לי דמגו במקום עדים לא אמרינן ועוד דמגו לא יוכל כו' עכ"ל בפ' מרובה בתוס' מלת ועוד אינו וכל זה חד תירוצא הוא ע"ש וק"ל:

תד"ה ורב נחמן כרב הונא

בד"ה ורב נחמן כרב הונא כו' והתם כעדות אחרת דמי דהא אין מכחישינן אלו את החתומים בזאת המלוה כו' ואומר ר"י דכי אמרו קטנים כו' עכ"ל הא דלא תקשי להו בעלמא בבאו והעידו על ב' עדים שהם גזלנים הא הוי עדות הגזלנים כעדות אחרת שאין מכחישים אותם בעדותם די"ל דשאני התם כיון שיש עדים שהם גזלנים הם אינן נאמנין להכחיש אותן העדים ולומר שאינן גזלנים שהם אינן נאמנין על עצמן וע"כ פסולים לכל עדות אבל הכא אלו קטנים היו והשתא גדולים וכן קרובים היו ונתרחקו ושפיר הם נאמנים להכחיש העדים שלא היו קטנים וקרובים וק"ל:

(1) גמרא

(א) רב הונא

(i) תרי כתי עדים המכחישות זו את זו

(ii) מוקמינן להו אחזקת כשרות ולכן זו באה בפני עצמה ומעידה בשאר עדות זו באה בפני עצמה ומעידה בשאר עדות

(ב) רב נחמן כרב הונא סבירא לי'

(2) גמרא בכתובות

(i) שנים שהיו חתומים על השטר ומתו

(ii) ובאו שנים ואמרו כתב ידם הוא זה אבל קטנים או פסולי עדות או אנוסים היו

(iii) לרב נחמן לא מגבינן בשטרא ואוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מרלי'

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) התם נמי נימא דעדות כת א' אכתי אית להו חזקת כשרות לגבי עדות אחרת ולכן עדותן על ההלוואה קיימת ולא נפסלו מלהעיד עליה

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מקשי תוספות קושיתיהו בעלמא בכת א' דמעידה על ממון וכת ב' מעידה דכת א' גזלנין נינהו

(ב) תירוץ

(i) דפשיטא להו לתוספות

(1) דמאחר דהעידו כת ב' עליהן דכת א' דגזלנין נינהו לית לה לכת א' חזקת כשרות להעיד דלאו גזלנין נינהו והלכך נעקרה חזקת כשרות דלהון לכל עדות בעולם

(ii) מה שאין כן

(1) היכא דכת ב' מעידה אשר כת א' קטנים או קרובים היו וידוע אשר באיזו זמן אחר כך עדי כת א' גדולין היו ולא היו קרובין

(2) בטיב מקשי תוספות אמאי לא נוקטין אשר באותו זמן שלאחר כך מכחישה כת א' לכת ב' ואומרת דלא היו קטנים או קרובים אף כשחתמו על השטר

תד"ה ורבא כרב חסדא

בד"ה ורבא כרב חסדא כו' ואומר ר"י דרבא דאמר חידוש הוא לא הוי אלא לפי המסקנא כו' עכ"ל ולפי חד תירוץא שכתבו התוס' לעיל דקרי ליה רבא עדות מוכחשת כיון דלא איתכחש מאבהתא דהיינו דוקא ללישנא דחידוש הוא ע"כ למאי דבעי למימר נמי הכא דרבא כרב חסדא הוי טעמא משום חידוש וצ"ל אהך קושיא שהקשו הכא וא"ת א"כ אמאי חשיב רבא כו' תירוץים אחרים ועיין עליהם בתוס' בפ' מרובה ובפ"ק דסנהדרין ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) עובדא

(i) ראובן ושמעון תרוייהו טוענין של אבותי

(ii) ראובן אייתי סהדי דאבהתא ודאכלה שני חזקה ושמעון אייתי סהדי דאכלה שני חזקה

(ב) רבא

(i) הגם דעדי ראובן לא הוכחשו על עדות אבהתא

(ii) והגם דהעידו עדות אבהתא לפני שהעידו על אכילת שני חזקה אשר על עדות זו הוכחשו

(iii) מ"מ לא מוקמינן לשדה ביד' דראובן דדנין כאלו הוכחשו נמי על עדות אבהתא

(2) הקדמה ב'

(א) גמרא במרובה

(i) רבא

(1) הוזמו על הגניבה ועל הטביחה לא הוזמו

- (2) כיון דמהאי שעתא דקא מיתזמי הוא דקא מיפסלי
- (3) אטביחא דאיתזום איתזום על הגניבה דלא איתזום לא איתזום
- (ii) טעם דרבא ללשון א'
- (1) עד זומם חידוש הוא דמיפסלי לכל עדיות שבעולם ואין לך בו אלא משעת חידושו כלומר משעה שהוזמו
- (iii) טעם דרבא ללשון ב'
- (1) "משום פסידא דלקוחות" – פרטי טעם זה אינן מענייננו
- (3) תוספות ד"ה אמר לי' בעמוד א'
- (א) קשיא
- (i) ללשון א' דרבא דמבוססת על חידוש דין הזמה מובן
- (1) דבסוגיא דידן לגבי הכחשה דאינו חידוש מפני דלכאורה לא מיפסלי לשאר עדיות
- (2) דינא הוא אשר שתי כתי עדים המכחישות זו את זו דעדותן בטלה אף לגבי אבהתא ולא אמרינן דעל שני חזקה דהעידו עליו הוכחשו ועל אבהתא דהעידו עליו קודם שהעידו על חזקה לא הוכחשו
- (ii) אבל ללשון ב' דרבא דאינה מבוססת על חידוש תיקשי דמאי שנא הזמה דאטביחה דאיתזום איתזום כיון דמהא שעתא דקא מיתזמי הוא דנפסלו וכו' ומאי שנא הכחשה דעדותן בטלה גם לגבי אבהתא שהעידו עליו מקודם שהעידו על שני חזקה
- (ב) תירוץ
- (i) סוגיא דידן אתיא דיקא כלשון א' דרבא דהזמה חידוש הוא
- (4) המשך דגמרא דידן בעמוד ב'
- (א) רב חסדא
- (i) ב' כתי עדים המכחישות זו את זו נפסלו תרוייהו ולא יעידו עוד בשום עדות בעולם
- (ב) שאלה
- (i) לימא דרבא כרב חסדא סבירא לי ולא זו בלבד דכתי עדים המכחישין זה את זה עדותן בטילה אלא אף זו דמיפסלי לכל עדיות שבעולם
- (ג) מסקנא
- (i) רבא לא סבירא לי' כרב חסדא
- (5) תוספות ד"ה ורבא כרב חסדא
- (א) קשיא
- (i) האיך אסיק אדעתא דגמרא דיכול להיות אשר רבא כרב חסדא סבירא לי'
- (ii) הרי לרב חסדא הא דב' כתי עדים המכחישין זה את זה נפסלו תרוייהו חידושו גדול ביחס להזמה דדיקא כת א' נפסלה
- (iii) ואלייב' לא מצי רבא למיזל במהלך לשון א' במרובה אשר הזמה חידוש הוא ואם כן מאי שנא דבהזמה לא הוזמו על הגניבה ובהכחשה אף עדות אבהתא בטלה
- (ב) תירוץ

(i) לישנא א' דרבא אין לה מקום אלא למסקנא דגמרא דרבא מצי סבר דלא כרב חסדא ולכן אכן הוי הזמה חידוש

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אכתי תיקשי דה"א דגמרא אשר רבא כרב חסדא ס"ל לא הולם שיטת רבא לגבי עדות אבהתא

(ב) תירוך

(i) אלא כדי לתרץ קושיית תוספות בד"ה ורבא כרב חסדא מוכרח למיסמך אתירווצים אחרים בתוספות במרובה וסנהדרין אשר אליבייהו מצי רב חסדא סבר דהזמה חידוש הוא

דף לב.

תד"ה והאמר ר' יוחנן

[דף לב עמוד א] בד"ה והאמר ר' י' כו' וי"ל דהגמרא ידע דר"י מיירי כדמסיק דיצא עליו קול כו' עכ"ל ויש לדקדק אכתי מי הכריח לתלמודא לפרש דברי ר' י' דיצא עליו קול מתחלה דאימא דערעור חד נמי הוה ערעור ומתחלה אתא חד ואמר דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיניה ואתא חד ואמר דכהן הוא ואסקיניה לוקמיה אחזקה ושוב אתא חד ואמר דב"ג וב"ח הוא ואחתיניה דהיינו אין ערעור פחות משנים כיון דאיכא עד אחד דמכשר ושוב אתא חד ואמר דכהן הוא ואסקיניה דאוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה ולמאי דמסיק בלצרף עדות קמפלגי ניהא דלר"א כיון דבעדים הכשרים אין מצרפין אותם גם עדים הפסולים לא נצרף אותן כיון דלא העידו שניהן כאחד ודו"ק:

(1) גמרא למסקנא כמבואר בתוספות

(א) מחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ור' אלעזר לפי ביאור דר' יוחנן

(i) עובדא

(1) ראשית אתא עד אחד המכשיר ואסקיני' לכהן

(2) ולאחר כך אתו בי תרי דפסלי ואחתיני'

(3) ולבסוף אתא עד אחד שני המכשיר

(ii) רבן שמעון בן גמליאל

(1) מצרפין הני ב' עדים המכשירין ודלכן איכא תרי בהדי תרי ומעלין לכהן מחמת חזקת כשרות דילי'

(iii) ר' אלעזר

(1) לא מצרפין הני עדים המכשירין משום דעד אחד המכשיר אתא לפני ערער תרי ואידך עד אחד המכשיר אתא לאחר ערער תרי

(ב) שאלה

(i) למאי אתא האי עד אחד המכשיר הראשון

- (1) לא יתכן דקדמו ערער תרי דאם כן לא מעלין לכהן מכח עד אחד זה המכשיר
- (2) ולא יתכן דקדמו עד אחד הפוסל דהרי ר' יוחנן קאמר לגבי סוגיא זו דאין ערער פחות משנים ולכאורה משמעו דר' יוחנן היינו דאין עד אחד פוסל אפילו בדלא קדמו עד אחד המכשיר
- (ג) תשובה
- (i) אין הכי נמי אשר מכח עד אחד הפוסל לא היו מורידין לכהן
- (ii) ברם להך עד אחד המכשיר קדמו קול פסול וקול פסול אליהם ביחס לעד אחד הפוסל ולכן אחתיני' אפילו בלא ערער תרי
- (iii) עכשיו
- (1) עד אחד המכשיר נמי גרוע מן הקול וחשיב כליתנהו
- (2) אבל מצרפין עד אחד המכשיר וחזקת כשרות דכהן לבטל אף הקול כליתנהו
- (2) גמרא במסכת גיטין
- (א) מן הך דר' יוחנן גמרינן דאין ערער פחות משנים אף בדליכא עד אחד המכשיר
- (3) תוספות
- (א) קשיא
- (i) הרי קבענו דבסוגיא דידן מדובר בדאיתא עד אחד המכשיר לפני ערער דתרי
- (ב) תירוץ
- (i) קבענו עוד אשר עד אחד המכשיר כליתנהו דמי
- (4) מהרש"א
- (א) חלק א' - קשיא
- (i) אכן למה נקטו בגמרא דר' יוחנן אית לי' דאין ערער פחות משנים אפילו בדליכא עד אחד המכשיר ודלכן אוקמוה לעובדא דידן כדביארנו בדקדמו קול פסול וכו'
- (ii) הרי מצינו לאוקים הך דר' יוחנן דאין ערער פחות משנים דיקא בדאיכא עד אחד המכשיר ולאוקים למחלוקת דרבן שמעון בן גמליאל ור' אלעזר כבעובדא ב' דלהלן
- (ב) חלק ב' – עובדא ב'
- (i) מעיקרא בא עד הפוסל ואחתיני' דכיון דלא קדמו עד אחד המכשיר מספיק עד אחד למיפסל ולא אמרינן דאין ערער פחות משנים
- (ii) ולאחר כך בא עד אחד המכשיר ואסקינ' מחמת חזקת כשרות דכהן
- (iii) ולאחר כך בא עד אחד שני הפוסל ואחתיני' דאין הכי נמי אשר לאחר שבא עד אחד המכשיר אין ערער פחות משנים מכל מקום עד אחד הפוסל השני בצירוף עם עד אחד הפוסל הראשון הוי ערער תרי ולכן אחתיני'
- (1) ולאחר כך בא עוד עד אחד המכשיר
- (iv) ונפרש פלוגתא דרבן שמעון בן גמליאל ור' אלעזר כדלעיל
- (1) מצרפין הני ב' עדים המכשירין ודלכן איכא תרי בהדי תרי ומעלין לכהן מחמת חזקת כשרות דילי'

(2) ר' אלעזר פליג ופוסל משום דלא מצרפין הני ב' עדים דמכשירין מפני שעד אחד המכשיר הראשון בא לפני עד אחד הפוסל השני ועד אחד המכשיר השני בא לאחר עד אחד הפוסל השני

(ג) חלק ג' – תירוץ

(i) אלו תפרש ככה תיקשי לך לר' אלעזר אף הני עדי פסול אין לצרף אותן דראשון בא לפני עד אחד המכשיר הראשון ושני בא לאחר עד אחד המכשיר הראשון

תד"ה אנן מסקינן לי'

בד"ה אנן מסקינן ליה כו' אבל נשאת ואח"כ באו עדים לא תצא כו' ושנים אומרים לא נתגרשה אמאי לא תצא בנשאת כו' עכ"ל לשון אמ"ו ז"ל משמע דעיקר קושייתם מדברי ר' מנחם בר סימאי דסבר אם נשאת ואח"כ באו עדים לא תצא וצ"ע הלא מת"ק מכ"ש קשה דסבר נשאת לא תצא אף בבאו עדים ואח"כ נשאת ובפ"ב דכתובות מקשי' מסתמא דברייתא עכ"ל:

(1) גמרא דף לא:

	ראשית	לאחר כך	תנא קמא (מיקל)	ר' מנחם בר' יוסי (מחמיר)
א'	ב' עדים דמת	ב' עדים דלא מת ואחר כך נשאת	לא תצא	תצא
ב'	ב' עדים דמת	נשאת אחר כך באו ב' עדים דלא מת	מכ"ש דלא תצא	לא תצא

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) לר' מנחם בר' יוסי דאית לי' לא תצא דיקא בנשאת ואח"כ באו עדים

(ii) תיקשי דנימא אשר תצא דמחמת חזקת אשת איש שלה נאמינוהו לעדים דלא מת

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) ביותר הוי לתוספות להקשות קושייתם לתנא קמא דמקילין למימר לא תצא אפילו בבאו עדים דלא מת ואח"כ נשאת

תד"ה אמאי קא סמכת

דף לב עמוד ב] בד"ה אמאי קא סמכת כו' ולא אמרינן מגו אלא להחזיק כו' אם יש לו שטר או חזקה כו' ואין נראה לר"י מדלא מפרש טעמא כו' עכ"ל כל זה מפורש ברא"ש ע"ש וק"ל:

דף לג.

תד"ה ה"ג לסוף אודי

[דף לג עמוד א] בד"ה ה"ג לבסוף אודי כו' ולשון אודי דחוק הוא וכן סברת אביי כו' עכ"ל ר"ל דכיון דלא נתן לו הדקל אלא בחנם ולא בשביל שהיה קרוב יותר לא שייך בזה לשון אודי ומטעם זה סברת אביי ורבא נמי דחוק למה נאמר דאודי ליה שהוא קרוב יותר כיון דלא נתן לו רק בחנם וק"ל:

דף לג:

רשב"ם בהגה"ה

[דף לג עמוד ב] בפרשב"ם בהג"ה לא היא שהודה שאכל פירות אלא כדמפרש כו' אלא ע"פ של זה כו' ממון ואי הוה גרסי' הא אמאי כו' עכ"ל כן הגיה מהרש"ל אבל אין פי' הג"ה זו מובן לכאורה אם בא לדחות פר"ח וגירסתו ולקיים פרשב"ם וגרסתו א"כ מאי הקשה לפר"ח דמי הוא זה שאמר שהודה על אכילת פירות הלא לא הודה אלא על הקרקע כו' הא כיון דנראה לו לבעל ההג"ה דחוק כיון דאודי קאי על אכילת פירות כיון שלא נזכר לעיל כלום מהודאה ה"נ לא הוזכר לעיל שום הודאת קרקע לפר"ח ועוד מאי קאמר שרב אידי היה יותר קרוב אלא ע"פ של זה כו' הא לפר"ח וגירסתו לא הוה רק עדים שהיה רב אידי קרוב אבל הוא לא הודה כלל שהיה רב אידי יותר קרוב ולפרשב"ם נמי לא פטרינן לרב חסדא משום דאינו קרוב יותר אלא ע"פ של זה אלא משום דה"ל כנותן לו הדקל במתנה ולא שהוא קאמר שהוא קרוב יותר ועוד קשה מאי קשה ליה סברת רב חסדא דאדרבא סברת אביי ורבא היא דחוקה לפרשב"ם כמ"ש התוס' גם לפר"ח ולגירסתו סברת רב חסדא אינה דחוקה דאיכא מגו טוב כמ"ש גם התוס' ונ"ל שבעל ההג"ה זו בא לדחות פר"ח ולקיים גירסת הספרים שלפנינו לסוף אודי דאיהו קריב טפי כמו שכתובה גם ברי"ף ואף שהתוס' דחו אותה בעל ההג"ה זו מקיים אותה הגירסא ודחה גירסת פר"ח והוא שאמר דלא היא כפר"ח שהודה שאכל הפירות כדמפרש הרב רשב"ם לבסוף דלא נהירא ליה כו' וקאמר גם בעל ההג"ה על פר"ח דשרא ליה מרא דהאי כיון דאודי אודי דקאמרי ודאי לא קאי על אכילת פירות דמי הוא זה שאומר שהודה על אכילת פירות שזה לא הוזכר לעיל אבל ניחא ליה כיון דאודי אודי על הקרקע לפי הגירסא דגרס לעיל לסוף אודי דאיהו קריב טפי וז"ש הלא לא הודה אלא על הקרקע אבל על אכילת פירות לא הודה אלא עדים היו בדבר כפי' רשב"ם ומ"מ אף שיש עדים על אכילת פירות לא מפקינן מיניה לרב חסדא

כיון דליכא עדים בדבר שרב אידי היה קרוב יותר כ"א על פיו ונאמן לומר דלא אכל במגו דאין רב אידי קרוב יותר ואביי ורבא סברי כיון דאודי אודי שהרי כו' ולא שייך לומר נאמן במגו דה"ל מגו במקום עדים וכתב דלזו הגירסא הוה גרסינן נמי הכא אמאי לית ליה לרב חסדא האי סברא דהיינו משום הא איהו אמר לא אכלתי ואי בעי אמר אנא קריבנא טפי דומיא כדמסיק באידך פלוגתא דרב חסדא ואביי ורבא דבסמוך דפליגי במיגו במקום עדים ותו לא מידי ודו"ק:

(1) הקדמה א' – גמרא דף לג:

(א) עובדא

(i) ראובן אומר של אבותי ושמעון אומר של אבותי

(ii) ראובן אייתי סהדי דאבהתי' ושמעון אייתי סהדי דאכל שני חזקה

(ב) רב חסדא

(i) שמעון זוכה במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתה ואכלתי' שני חזקה

(ג) אביי ורבא

(i) מיגו במקום עדים לא אמרינן והכא הרי ראובן אית לי' סהדי דמכחישינן טענת שמעון אשר של אבותיו היו

(2) הקדמה ב' – גמרא בעמוד א'

(א) קריבי' דרב אידי בר אבין שכיב ושבק דיקלא

(ב) רב אידי בר אבין אמר אנא קריבנא טפי וההוא גברא אמר אנא קריבנא טפי

(ג) המשך העובדא כבטבלא לשיטות רשב"ם ור"ח ויש ספרים

גמרא	ביאור רשב"ם ותוספות	ביאור ר"ח	גרסת יש ספרים וכן ברב אלפס
לסוף	לסוף "הודה" האי גברא לרב אידי כלומר לא רצה לחלוק עליו מיהת בקושטא לא הודה לו על קריבתו	לסוף "אייתי סהדי" דרב אידי קרוב הוי (ולא העידו אלו קרוב טפי) ולהאי גברא ליתא סהדי אי קרוב הוי לא גרס "לבסוף הודה" דלא הודה לו על קריבתו ובעלות קרקע וזכה רב אידי בקרקע כיון דרב אידי קרוב ודאי והאי גברא קרוב ספק	"לסוף הודה" לי' האי גברא לרב אידי דרב אידי קרוב טפי
נוקטין דהאי גברא אכל פירי	רב אידי אייתי סהדי דהאי גברא אכל פירי	האי גברא הודה לי' לרב אידי דאכל פירי	רב אידי אייתי סהדי דהאי גברא אכל פירי
טענת רב אידי דליהדר פירי	דהרי "הודה"	דהרי הודה שאכל וכמו דמפסיד קרקע מטעם ספק וודאי יפסיד האי גברא נמי פירות שאכל	דהרי הודה דרב אידי קרוב טפי וגם איתנהו עדי אכילה
רב חסדא ס"ל פירי לא מיהדר	דהא לא אודי לי' כלום על בעלות קרקע דלא נתנו אלא כעין מתנה	נאמן לומר דידי אכלתי דאנא קריבנא טפי במיגו דאי בעי מצוי טעין לא אכלתי ולא הוי במקום עדים דהרי ליכא עדים דרב אידי קרוב טפי	כיון דליכא עדים לקריבות נהי דהודה לבעלות ר' אידי לגבי קרקע מיהו לגבי פירות עדיין נאמן במיגו דאי בעי לא הוי מודה דרב אידי קרוב טפי ולא איכפת לן דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי והוי מיגו במקום עדים
אביי ורבא ס"ל כיון דאודי אודי ומיהדר פירי		דכיון דקרקע יוצא לרב אידי דליכא מיגו יוצא נמי פירי	ליכא מיגו לגבי פירות דכיון דאודי הודאת בעל דין כמאה עדים דמי והוי מיגו במקום עדים ולא אמרינן במקום עדים

(3) רשב"ם

(א) שים לב

(1) דר"ח אית לי' דליכא עדים דהאי גברא אכל פירי ונאמן האי גברא למימר אכלתי ודידי אכלתי במיגו דאי בעי אמר לא אכלתי

(ii) רשב"ם פליג מחמת דמשמע מלישנא דגמרא דאיכא עדים דהאי גברא אכל פירי

(4) הג"ה מוגה במהרש"ל באותיות הדגושות

הג"ה - לא היא (אלא) שהודה שאכל הפירות [אלא] כדמפרש הרב לבסוף דלא נהירא ליה שהודה על אכילת הפירות אלא עדים היו שאכלו ולא היה יכול לכפור ושרא ליה מריה דמי זה שאמר שהודה על אכילת פירות הלא לא הודה אלא על הקרקע ומכל מקום מאי דאכל עד השתא לא מפקינן מיניה כיון דליכא עדים בדבר שרב אידי היה קרוב יותר אלא על פיו של זה ואביי ורבא סברי דכיון דאודי אודי שהרי הודאת בעל דין כמאה עדים ופיו מחייבו ממון ואי הוה גרסינן הא אמאי לית ליה לרב חסדא הא סברא ויש לפרש בענין אחר ובדוחק ולכן לא כתבתיו ע"כ

(5) מהרש"א

(א) מהרש"ל הגיה להג"ה מחמת דמהרש"ל הבין אשר בעל הג"ה כהרב - דהיינו רשב"ם - סבירא לי' ומכוון להקשות לשיטת ר"ח

(ב) ואכן

(i) צודק מהרש"ל בהגהות שלו להדגיש אשר רשב"ם סבירא דאיכא עדים דהאי גברא אכל פירי
(ii) אבל מהמשך דברי הג"ה משמע דבעל הג"ה פליג בין ארשב"ם בין אר"ח ודאית לי' כשיטת יש מפרשים דדיקא בנקודה זו דאיכא עדים דהאי גברא אכל פירי סבירא להו כשיטת רשב"ם

(ג) הג"ה בנוסף הערות דמפרשי שיטת מהרש"ל וגם מבארין קושיות מהרש"א להג"ה

הג"ה - לא היא שהודה שאכל הפירות {כדברי ר"ח} {מהרש"ל מוסיף כאן [אלא]} כדמפרש הרב {רשב"ם} לבסוף דלא נהירא ליה {הא דמפרש ר"ח} שהודה על אכילת הפירות {אלא נהירא יותר לרשב"ם} דעדים היו שאכלו ולא היה יכול לכפור ושרא ליה מריה דמי זה {ר"ח} שאמר {שלא הודה על הקרקע אלא} שהודה על אכילת פירות {ולכן קשה לר"ח הא דאמרי אביי ורבא כיון דאודי אודי ודלכן מוכרח ר"ח למידחק ולמימר אשר משמעו של "כיון דאודי אודי" היינו כיון דאודי על אכילת פירות אודי וחייב לשלם ואין משמעו בפשיטות כרשב"ם דכיון דאודי על הקרקע הוה דין הודאה נמי לפירי} הרי {לשיטת ר"ח} לא הודה אלא על הקרקע {ולא הודה על פירי} {מהרש"א - תיקשי אמאי נוקט הג"ה עכשיו אשר לר"ח הודה על הקרקע}

ומכל מקום {כלומר לרשב"ם הגם דאיכא עדים דאכל לפירי ולכן לכאורה קשה להולמו להא דרב חסדא דאמאי לא מפקינן מיני' הא דאכל עד השתא} {ומקשה מהרש"א מאי דוחקי' הרי מפרשי תוספות לשיטת רשב"ם טעמי' דרב חסדא היינו דלא הודה לו האי גברא אלא נתנו לקרקע במתנה לרב אידי ואדרבא שיטת אביי ורבא דחוקי לשיטת רשב"ם ואף לשיטת ר"ח ניחא הך דרב חסדא דלהאי גברא איכא מיגו טוב דאי בעי אמר לא אכלתי} מאי דאכל עד השתא לא מפקינן מיניה כיון דליכא עדים בדבר שרב אידי היה קרוב יותר אלא על פיו של זה {ומקשה מהרש"א הרי לרשב"ם טעמא דרב חסדא היינו משום דבמתנה נתנו לו בלי שום עדים וגם לר"ח ליכא

לאוקי דברי הג"ה אלו דהרי לשיטת ר"ח לא אייתי רב אידי סהדי אלא דקרוב הוה ולא דקרוב יותר ואף האי גברא לא הודה אשר רב אידי קרוב יותר} ואביי ורבא סברי {לשיטת רשב"ם} דכיון דאודי אודי {כלומר כיון דאודי על הקרקע אודי נמי שחייב לשלם על הפירי} שהרי הודאת בעל דין כמאה עדים ופיו מחייבו ממון {לכאורה אף דברים אלו אין להולמם לשיטת רשב"ם דלא הודה כלום אלא מתנה בעלמא נתן}

ואי הוה גרסינן הא {דהודה על אכילת פירות כבשיטת ר"ח} אמאי לית ליה לרב חסדא הא סברא {דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי} {מהרש"א מקשי אשר תוספות מפרשים שפיר לרב חסדא אליבא דר"ח דאזל בתר מיגו דאי בעי אמר לא אכלתי ולא הוי במקום עדים כלל דהרי לא העידו עדים אשר רב אידי קרב טפי} ויש לפרש בענין אחר ובדוחק ולכן לא כתבתיו ע"כ

(6) המשך מהרש"א

(א) לתרץ קושיות דלעיל מסתבר אשר הג"ה מנמק שיטת יש מפרשים ככה

הג"ה - לא היא שהודה שאכל הפירות {כפירוש ר"ח} {אלא} כדמפרש הרב לבסוף דלא נהירא ליה {שיטת ר"ח} שהודה על אכילת הפירות אלא עדים היו שאכלו ולא היה יכול לכפור ושרא ליה מריה {דר"ח} דמי זה שאמר שהודה על אכילת פירות הרי לא הודה אלא על הקרקע {וזאת ניחא לשיטת יש ספרים דהאי גברא הודה אשר רב אידי קרוב טפי אבל על אכילת פירות לא הודה דהיו עדים בדבר דבפרט זה דומה שיטה זו אלפס לשיטת רשב"ם דעל אכילת פירות היו עדים בדבר} ומכל מקום {לרב חסדא} מאי דאכל עד השתא לא מפקינן מיניה כיון דליכא עדים בדבר שרב אידי היה קרוב יותר אלא על פיו של זה {דהיינו שיטת יש מפרשין} ואביי ורבא סברי דכיון דאודי {דרב אידי קרוב טפי} אודי שהרי הודאת בעל דין כמאה עדים ופיו מחייבו ממון {ולכן אין להימני' במיגו דלא אכל דהוה מיגו במקום עדים} ו{מיהו קשה ד} אי הוה גרסינן הא {כלומר כגרסת יש ספרים ואלפס – מסתבר דהוה לן למיגרס נמי} אמאי לית לי' לרב חסדא הא סברא {דהיינו דרב חסדא ואביי ורבא פליגא כעין בפלוגתא דרב חסדא ואביי ורבא בעמוד ב' באלו אמרינן מיגו במקום עדים} ויש לפרש בענין אחר ובדוחק ולכן לא כתבתיו ע"כ

תד"ה האי אייתי סהדי

בד"ה האי אייתי סהדי דאבהתיה היא כו' ומעולם לא מכרו כו' עכ"ל דקדק לפרש כן הכא דלא תקשי אמאי הוי מגו במקום עדים נימא של אבותי היתה יום אחד ולקחזה מאבותיך כו' כמו שהקשה רשב"א לעיל ומיהו לעיל ע"כ ליכא לפרש כפרשב"ם הכא דא"כ מאי קאמר ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה של אבותי שלקחזה מאבותיך דחוזר וטוען וע"כ ליכא לתרוצי לעיל אלא כמו שפר"י לעיל וכן פני' הנ"י בשם הרנב"ר ההיא דלעיל והך דהכא דלא בגוונא חדא קאיירו ע"ש ובהכי ניחא דשפיר גרסי' לעיל נמי רבא וס"ל לעיל דלאו מגו במקום עדים מקרי משא"כ (היכא) [הכא] דהוי שפיר מגו במקום עדים כפרשב"ם דהעידו דמעולם אבותיו לא מכרו כו' וק"ל:

- (1) גמרא דף לא.
- (א) עובדא
- (i) ראובן אומר של אבותי ושמעון אומר של אבותי
- (ii) ראובן אייתי סהדי דאבהתי' היא ושמעון אייתי סהדי דאכלה שני חזקה
- (ב) רבה
- (i) מה לו לשקר אי בעי שמעון אמר לי' מינך זבנתי' ואכלתי' שני חזקה
- (ג) אביי
- (i) מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן
- (2) מהרש"א
- (א) שאלה
- (i) האם יכול להיות דגרסינן רבא במקום רבה ואשר רבא ס"ל דאמרינן מיגו במקום עדים
- (ב) תשובה
- (i) לכאורה לא יתכן
- (ii) דלהלן נייתי סוגיא בדף לג: אשר בו מודה רבא לאביי דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן
- (3) המשך דגמרא בדף לא.
- (א) נהרדעי
- (i) שמעון מצי לפרש דכיוון למימר "של אבותי שלקחיה מאבותיך" אשר טענה זו אינה במקום עדים
- (ii) ודאלו טעין ככה מהימן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתי' ואכלתי' שני חזקה
- (4) תוספות דף לא.
- (א) קושיית רשב"א
- (i) אמאי איצטריך לשמעון למיטען אשר אבותי לקחיה מאבותיך
- (ii) הוה לן למיטען לי' בתורת יורש אשר אבהתי' דרו בה חד יומא – ועל טענה זו דדרו בה חד יומא הי' נאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתה ואכלתי' שני חזקה
- (iii) וכיון דהוה נקטינן דאבותיו דרו בה חד יומא הוה טענינן אשר אבהתי' דשמעון הי' טוען לאבהתי' דראובן מינך זבנתי' ואכלתי' שני חזקה
- (ב) תירוץ ר"י לקושיא זו אינה מעניננו עכשיו
- (5) גמרא דף לג.
- (א) מייתי מקרה דומה למקרה דדף לא. בשינויים דלהלן
- (i) שינוי א'
- (1) רבא מסכים לאביי דהוי מיגו במקום עדים
- (ii) שינוי ב'
- (1) לא אמרי נהרדעי דמצי מחזיק לפרש "כוונתי דאבותי זבנה מאבותיך"

(iii) שינוי ג'

(1) רשב"ם מפרש דאופן עדי ראובן דמעידים דהיתה של אבותיו דראובן

(2) מעידים דהיתה לעולם עד יום מותם של אבותיו דראובן

(6) מהרש"א

(א) שאלה

(i) אמאי לא פירש רשב"ם אף בדף לא. אשר עדי אבהתא דראובן מעידין דהיתה לעולם של אבותיו דראובן

(ii) ואלו פירש ככה מיושב בפשיטות למה לא טענינן לשמעון אשר אבותיו דרו בה חד יומא

(ב) תשובה

(i) כיון דנהרדעא אמרי בדף לא. אשר שמעון מצי לפרש אשר כיוון למיטען דשל אבותי שלקחיה מאבותיך – מוכרח דעדי ראובן לא העידו אשר היתה לעולם של אבותיו

(ג) שים לב

(i) דלכן מובן דמצינן למיגרס רבא במקום רבה בדף לא. דהרי בדף לא. ליכא מיגו במקום עדים כיון שלא העידו עדי ראובן אשר של אבותיו היתה לעולם

דף לד.

תד"ה הוי מחויב שבועה

[דף לד עמוד א] בתוס' בד"ה הוי מחויב שבועה כו' איירי בתר דתקינן רבנן שבועת היסת דלא הוי השליח עד דנוגע כו' עכ"ל ומה"ט נמי הא דאמרינן התם דהשליח משלם למשלח היינו לבתר דתקינן רבנן שבועת היסת דלא הוה השליח עד והמשלח מפסיד כי המלוה נאמן לומר סטראי ננהו ואז המשלח נפרע מהשליח דא"ל לתקוני שדרתיך כו' אבל קודם דתקינן שבועת היסת הרי השליח נאמן ואין המשלח מפסיד כלום וק"ל:

(1) הקדמה כמבואר בתוספות

(א) מחויב שבועה ואין יכול לישבע משלם

(ב) ולכן אין להימני' לבעל דין בטענה א' דלא צריך לישבע עלה במיגו דאי בעי טען טענה ב' אשר צריך לישבע עלה שבועה דאורייתא

(2) גמרא כתובת דף פה.

(א) עובדא

(i) אבימי ברי' דר' אבהו שלח שליח לשלם חובו דאבימי למלוה שלו

(ii) מלוה קיבל מעותיו ואמר סטראי נינהו כלומר דקיבלו לשלם חוב אחר דאבימי

(ב) דין

(i) מלוה מהימן במיגו דאי בעי כופר הכל למימר להד"ם ודלא קבל מעות כל עיקר

- (ii) שליח חייב לפצות לאבימי שטוען "לתקוני שדרתיך" על שפשע שליח בנתינת מעות בלי שטר
- (3) תוספות
- (א) קשיא
- (i) האיך זוכה מלוה בהך מיגו
- (ii) הרי שליח עד אחד הוא דמעיד דשילם מעות למלוה ולכן אלו טען מלוה דלא קיבל מעות כלל הי' מלוה חייב לישבע שבועה דאורייתא
- (ב) תירוץ כמבואר במהרש"א
- (i) אותו שליח לא הוי עד אחד כשר נגד טענת להד"ם דמלוה
- (ii) דנוגע בעדות הוא להעיד דשילם מעות למלוה דאי לאו דשילם מעות למלוה הי' חייב לפצות לאבימי כדאמרן
- (iii) ולכן שפיר נאמן מלוה למימר סיטראי נינהו ושליח חייב לפצות לאבימי שטוען לתקוני שדרתיך
- (ג) קשיא
- (i) הרי שליח אינו נוגע
- (ii) דלא הוצרך להעיד דשילם מעות למלוה כדי ליפטר מטענת אבימי דסגי לי' למיטען אהדרתינהו לאבימי
- (iii) וכיון דאינו נוגע בעדותו נגד מלוה הריהו עד אחד כשר ובכך מיפריך מיגו דמלוה ואינו נאמן בטענת סיטראי ואין לו לשליח לפצות לאבימי דהרי לא הפסיד לאבימי כלום
- (ד) תירוץ
- (i) מיירי לאחר דתקינו רבנן שבועת היסת דאלו טעין שליח אהדרתינהו לאבימי הי' צריך שליח לישבע ולכן נוגע בעדות הוא למיטען דשילם מעות למלוה ונמצא דמהימן מלוה בטענת סיטראי ושוב צריך שליח לפצות לאבימי
- (4) שים לב
- (א) דהא גופה דמלוה נמי הוה צריך לישבע שבועת היסת אלו טען להד"ם לא מפריך למיגו דילי' מכח כל המחויב לישבע וכו' דהאי דינא דכל המחויב שבועה דיקא לגבי שבועה דאורייתא נאמרה – ודיקא לגבי נגיעת עדות תליא מילתא באלו איכא אפילו שבועה דרבנן

תד"ה וכל המחויב שבועה

בד"ה וכל המחויב כו' ודוקא ביתומים מסקינן דעבד כרב ושמואל עבד כו' עכ"ל והיינו משום דיש לנו להקל על היתומים שלא להוציא ממון מהן וכדאמר הבו דלא להוסיף עלה מיהו ר' אבא ורב נחמן מדסתמו דבריהם ולא חלקו בין יתומים לדעלמא משמע דאפילו ביתומים אית להו האי סברא דמתוך שאינו יכול לישבע או תובע או נתבע משלם הנתבע וכן רב ושמואל מדלא מפלגי אינהו וקאמרי דלא להוסיף על היתומים משמע דבעלמא נמי אית להו האי סברא דמתוך שאין יכולין לישבע פטור הנתבע ולכך שפיר קאמר התם תלמודא דרב ושמואל פליגי אדרב נחמן אבל לאידך פירושא שכתבו לקמן דר' אבא ורב נחמן

נמי סברי דהתובע נמי מפסיד היכא שאינו יכול לישבע ואם כן היינו דרב
ושמואל ושפיר קשיא להו אמאי קאמר דפליגי וק"ל:

דף לד:

בא"ד ור' אבא

[דף לד עמוד ב] בא"ד ור' אבא סבר כיון דעיקר שבועה על הנתבע כו' עכ"ל
ר' אבא גופיה סבר כרב נחמן דלא אזלינן בתר עיקר השבועה כמ"ש לבסוף
דא"כ ר' אבא ורב נחמן מצו סברי כו' אבל ר"ל ר' מאיר דמוקי ליה כר' אבא
צ"ל דאית ליה כיון דעיקר שבועה על הנתבע כו' ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) היכא דנתבע חשוד על השבועה תובע נשבע ונוטל

(2) הקדמה ב'

(א) אין תובע גובה מן יתמי נתבע אלא בשבועה

(ב) יתמי תובע אין יכולין לישבע דמנא להו

(3) הקדמה ג'

(א) ר' אבא אית ליה דכל המחויב שבועה ואין יכול לישבע משלם והלכה כר' אבא

(4) הקדמה ד'

(א) הלכתא כרב נחמן בדיני

(5) גמרא לגבי שניהם חשודין

(א) שניהם חשודין על השבועה

(i) ר' מאיר

(1) נתבע משלם מחמת ולכאורה טעמי' דס"ל כר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם

(ii) רב נחמן

(1) יחלוקו – ולכאורה טעמי' דפליגי אדר' אבא

(6) גמרא לגבי יתומי מלוה מן יתומי לזה

(א) יתומין מן היתומים

(i) רב ושמואל פליגי אר' אבא ולכן סבירא להו דיתמי נתבע פטורין כיון דיתמי תובע אין יכולין לישבע

(ii) ר' אלעזר אית ליה דיתמי נתבע משלמין אף על גב דיתמי תובע אין יכולין לישבע דס"ל כר' אבא

(ב) ומסקי דעבד כרב ושמואל עביד דעבד כר' אלעזר עביד

(7) תוספות

(א) קשיא לשניהן חשודין

- (i) לא יתכן דהלכתא כר' אבא ודגם הלכתא כרב נחמן בדיני שלא כר' אבא
- (ב) קשיא ליתומין מן היתומין
- (i) כיון דהלכה כר' אבא היאך מסקי דעבד כרב ושמואל עביד דעבד כר' אלעזר עביד
- (8) רבינו תם ו"אידך פירושא" מתרצין לקושיא זו כדלהלן
- (9) שיטת רבינו תם
- (א) רב נחמן מצי סבר כר' אבא דבכל אופן משלם נתבע כשאינו יכול לישבע אפילו היכא דתובע נמי לא יכול לישבע
- (ב) ושאיני שניהם חשודין דיחלוקו מחמת דקנסינן לתובע
- (ג) ביתומין מן היתומין היינו טעמא דעבד כרב ושמואל עבד למפטר יתומי נתבע משום הבו דלא להוסיף על יתומין"
- (10) מהרש"א

(א) בקיצור לשיטת רבינו תם

שניהם חשודין	ר' אבא	ר' מאיר	ר' יוסי ורב נחמן
	ס"ל בעלמא דנתבע משלם מה שאין כן באופן זה דסבירא לי' יחלוקו דקנסינן לחשוד	נתבע משלם ולא קנסינן לתובע	כר' אבא ס"ל דבעלמא נתבע משלם ושאיני הכא דקנסינן לחשוד
יתומים מן היתומים		רב אלעזר	רב ושמואל
		נתבע משלם כדר' אבא	פליגי על ר' אבא דרב ושמואל לא מפלגי בין יתומין לאופנים אחרים וס"ל דבכל אופן שהנתבע לא יכול לישבע פטור ודעביד כדיהו עביד דיקא ביתומין דהבו דלא להוסיף עלה

(11) שיטת "אידך פירושא" כמבואר במהרש"א

שניהם חשודין	ר' אבא	ר' מאיר	ר' יוסי ורב נחמן
	יחלוקו דהוה כאלו תובע ונתבע תרוייהו אין יכולין לישבע ולכן משלם נתבע חצי ותובע מפסיד חצי	פליגי אר' אבא דר' מאיר ס"ל דדיקא נתבע משלם כשאין יכול לישבע משום דעיקר שבועה על הנתבע קאי	יחלוקו דרב נחמן ס"ל כר' אבא דהוה כאלו תובע ונתבע תרוייהו אין יכולין לישבע ולכן משלם נתבע חצי ותובע מפסיד חצי
יתומים מן היתומים		רב אלעזר	רב ושמואל
		נתבע משלם כר' אבא	פטורין דלא כר' אבא ברם עיין בקושיית מהרש"א להלן

(12) תוספות כמבואר במהרש"א

- (א) קשיא לאידך פירושא
- (i) כיון דאידך פירושא אית להו אשר כל המחויב שבועה וכו' נחית נמי על תובע שאינו יכול לישבע דפוטרינ לנתבע – ודהיינו טעמא דבשניהן חשודין יחלוקו משום דחויב שבועה מוטל על תובע ונתבע תרוייהו
- (ii) תיקשי דכיון דשבועת יתומין מוטלת דיקא על יתמי תובע בפשיטות צדקו רב ושמואל דיתמי תובע מפסידין הכל ואמאי נקטו דר' אבא ורב נחמן פליגי עלייהו

ר' יוסי ורב נחמן	ר' מאיר	ר' אבא	שניהם חשוידין
יחלוקו דרב נחמן ס"ל כר' אבא דהוה כאלו תרווייהו אין יכולין לישבע ולכן משלם נתבע חצי ומפסיד תובע חצי	פליג אר' אבא בהא דדיקא נתבע משלם משום דעיקר שבועה על הנתבע	יחלוקו דכל היכא דהוה כאלו תרווייהו אין יכולין לישבע משלם נתבע חצי ומפסיד תובע חצי	
רב ושמואל	רב אלעזר		יתומים מן היתומים
פטורין כר' אבא דיתמי תובע דאין יכולין לישבע שבועת יתומין מפסידין הכל	נתבע משלם כר' אבא		

תד"ה האי ארבא

בד"ה ההיא ארבא כו' ומפר"ת דאוחזין שאני כו' צ"ל דשאר נמי חשיב ליה מוחזק כו' כדתניא התם בפ"ק גבי שנים אוחזין בשטר כו' עכ"ל ולמאי דמחלק לרבנן בין טלית לשאר התם האי מנה ודאי דחד מנייהו הוא אבל טלית דאיכא למימר דתרווייהו הוא יחלוקו צ"ל לפר"ת נמי למ"ד דשטר יחלוקו דלא דמי שטר לשאר דאפשר נמי בשטר שפרע לו החצי ודתרווייהו הוא וכן כתבו התוספות לפר"ת ברפ"ק דבבא מציעא ע"ש וק"ל:

יכול להיות דתרווייהו	מוחזקין בו	יחלוקו	שנים אוחזין בטלית
יכול להיות דתרווייהו דפרע חצי	מוחזקין בו	יחלוקו לרבן גמליאל	שנים אדוקין בשטר
ודאי דחד מנייהו	מוחזקין בו	לרבנן נותן מנה לזה ומנה לזה והשאר יהא מונח	שנים שהפקידו

רשב"ם ד"ה ומאי שנא

בד"ה ומ"ש משני שטרות כו' היו כולן יוצאות ביום אחד כו' עכ"ל האי לישנא ליתא התם במתניתין אלא כולן יוצאות בשעה אחת אלא דמתניתין איירי בירושלים דכותבין שעות וה"ה ליום אחד בלא שעות דדומין זה לזה וע"ש במהרש"ל ומה שחלקו התוס' בין שטר שיעבוד לשטר מכר ומתנה מבואר באשר"י בפ' הכותב ע"ש וק"ל:

דף לה.

רשב"ם ד"ה התם גבי המחליף

[דף לה עמוד א] בפרשב"ם בד"ה התם גבי המחליף כו' הלכך יחלוקו ושודא דדייני ליכא למימר הכא כו' עכ"ל דליכא למימר דלשמואל ליכא למיקם אמלתא משא"כ ההוא דמחליף דאיכא למיקם אמלתא דמשום דאיכא למיקם אמלתא לית לן למימר יחלוקו כמו בשל אבותי דלעיל וצ"ל לדברי התוספות שפירשו בהך דשודא דדייני דהיינו למי שירצה ליתן צריך לחלק בע"א וק"ל:

(1) הקדמה א'

זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי	כל דאלים גבר	איכא למיקם עלה דמילתא
שני שטרות היוצאים ביום אחד	לשמואל שודא דדייני	ליכא למיקם עלה דמילתא
המחליף פרה בחמור	יחלוקו אפילו לשמואל	איכא למיקם עלה דמילתא

(2) הקדמה ב'

(א) רשב"ם ס"ל דשודא משמעו דמזכין מתנה למי שב"ד חושב שהנותן אוהבו טפי

(ב) ר"ת ס"ל דשודא משמעו דמזכין בכל ענין למי שירצה הדיין

(3) רשב"ם

(א) קשיא

(i) לשמואל מאי שנא דבהמחליף אית לי' דיחלוקו ובב' שטרות ס"ל שודא דדייני

(ב) תירוץ

(i) קבענו דלא אמרינן שודא אלא במתנה והך דב' שטרות בשטרי מתנה קא מיירי

(4) מהרש"א

(א) תירוץ זו אין לה מקום לשיטת רבינו תם ומוכן דר"ת צריך ליישב קושית רשב"ם בענין אחר

(5) המשך מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מתרץ רשב"ם דאין להקשות לשמואל מהאי דהמחליף משום דבהמחליף איכא למיקם עלה דמילתא ושונה בזה מב' שטרות דליכא למיקם עלה דמילתא

(ב) תירוץ

(i) אלו אדאיכא למיקם עלה דמילתא קא סמכית הוה לך למימר יחלוקו בזה אומר של אבותי דהתם נמי איכא למיקם עלה דמילתא

תד"ה ומאי שנא

תוס' בד"ה ומ"ש מהא כו' זה כלל גדול בדין הוא לכי הא דהמוכר שור כו' עכ"ל ולהאי לישנא דקאמר זה כלל גדול איצטריך דאפילו ניזק אומר ברי כו' אין ראיה דאיכא למימר דגם זה לדבריהם לדברי חכמים אמר כן אבל הך דהמוכר שור נגזן כו' מלתא דאמרה שמואל בדוכתא אחריתא הוא משמע דאליבא דהלכתא אמרה ודו"ק:

דף לה:

תד"ה דתני ר' חייא

[דף לה עמוד ב] בד"ה דתני ר' חייא כו' ובקונטרס פירש דמיירי בחנוני שמכר במדה כו' עכ"ל ובקונטרס שלפנינו משמע דאיירי נמי שפיר בהך דשמעתין

דזה אומר דשל אבותי כו' וכן הוא בחידושי הרמב"ן בשם רשב"ם ודחה הוא דבריו משום דלא אמרו אי תפיס לא מפקינן אלא כשתפס ברשות ב"ד כו' ע"ש ונראה דמה"ט פרשוה התוס' אליבא דר"ע בגזל מה' בני אדם ולא ניחא להו לפרש בהך דשמעתין דזה אומר של אבותי כו' וק"ל:

- (1) גמרא דף לד:
 - (א) זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי כל דאלימ גבר
 - (ב) אלו איתרמי ותפסוה בית דין לא מפקינן אלא מעכבין אותה עד שידעו בית דין למי ישיבו
- (2) המשך דגמרא דף לד:
 - (א) אמרי נהרדעי – אם בא אחד מן השוק והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו כלומר דלא שרי לי' להפקיעו עד שידע למי ישיב
 - (ב) תני ר' חייא גזלן של רבים לאו שמ' גזלן
 - (ג) רב אשי אמר לעולם שמ' גזלן ומאי לא שמ' גזלן שלא ניתן להשבון
- (3) רשב"ם – ביאור דר' חייא ורב אשי
 - (א) האי "גזלן של רבים" דתני ר' חייא היינו אותו אחד מן השוק שבא והחזיק
 - (ב) ומפרש רב אשי אשר "לאו שמ' גזלן" משמעו דאיתו אחד מן השוק לא מיכפר בהשבה ואסור לו להוציאה מתחת ידו ולהשיבה לשנים הראשונים כדפסקינן לגבי תפסוה בית דין
- (4) רמב"ן פליג על רשב"ם
 - (א) אותו אחד מן השוק יוצא ידי השבה אם רוצה להוציאו לבעלי דינין כדי שיזכה מי שאלים וגבר
 - (ב) ושאני דבר שהוא ברשות בית דין {כלומר דמונח תחת ידי בית דין} דאין בית דין רשאי להשיבו משום דבית דין יש להן חיוב מיוחד להשיב דבר לבעלה
- (5) מהרש"א
 - (א) ומטעם קושיית רמב"ן מסקי תוספות דר' חייא ורב אשי בגזל מן ה' בני אדם משתעי – אשר פרטי דין זה אינן מענייננו – ולא באותו אחד מן השוק
- (6) המשך מהרש"א
 - (א) הגם דבתוספות איתא אשר בקונטרס פירש דמירי בחנוני שמכר במדה וכו'
 - (ב) מכל מקום בקונטרס שלפנינו משמע כדביארנו לרשב"ם וכן פירש רמב"ן לרשב"ם

תד"ה אי לפירא

בד"ה אי לפירי כו' מ"ט דרבנן דבעי שלשה שנים כו' דהא לעולם צריך לשומרו פן יאמר לפירות כו' עכ"ל אבל לרבי ישמעאל דבמערער תליא מלתא אם אינו מקפיד בשלש אכילות פירות הויא חזקה ניחא היכא דאין המערער טוען לפירות הורדתיו ולא מיחה הרי לא הקפיד שלשה פעמים ויש חזקה למוחזק ודו"ק:

(1) הקדמה

- (א) ר' ישמעאל אית לי' דבג' אכילות הויא חזקה מפני דמערער שלא קפיד ולא מיחה ודאי מכרו למחזיק

- (ב) רבנן אית להו דבג' שנים הויא חזקה משום דתלת שני מזדהר איניש בשטר' טפי לא מזדהר
(2) } צריך עיון
- (א) עיין בתד"ה אלא מעתה בדף כח: דלכאורה נקטו כשיטת רמב"ן אשר ר' ישמעאל נמי מטעם תלת שני
מזדהר אתא)
- (3) תוספות
- (א) שאלה
- (i) האם מימרא מסוים דרב אשי לגבי "לפירות הורדתיך" משמעו אשר אף לאחר ג' שני חזקה מצי
מערער למיטען "לפירות הורדתיך"
- (ב) תשובה
- (i) לא
- (ii) דאלו כן איצטריך לי' למחזיק ליזהר בשטר' לעולם פן יטען מערער אפילו לאחר ג' שנים אשר
לפירות הורדתיך
- (iii) ונמצא אשר כל מערער – אפילו מערער שלא טוען לפירות הורדתיך – מצי טעין אחוי שטרך
וליתא לדין חזקה כל עיקר
- (4) מהרש"א
- (א) לר' ישמעאל לא קשה מידי
- (i) דלאחר ג' אכילות נקטינן דמערער יהא קפיד למי שלא הוריד מערער לפירות
- (ii) ולכן אחר ג' אכילות הוה חזקה מיהת נגד מי שלא טוען אשר הורידו מערער לפירות

דף לו:

תד"ה מאי בינייהו

**[דף לו עמוד ב] בד"ה מאי בינייהו כו' דג' בצירות שלימות כו' דאיכא בינייהו
חרפי ואפלי כו' עכ"ל ר"ל בצירות שלימות שתהיה כל שנה כל שנת הבצירה
דהיינו מבצירת שנה זו עד בצירת שנה שאחריה (ומהא) [ואהא] קשיא להו
דאימא דא"ב חרפי שתהיה תחילת בצירה שאחר סוף שנת בצירה שלישית
בחרפי ואז לא יהיו ג' שנים שלימות ואם תהיה באפלי יהיו יותר מג' שנים
שלימות וק"ל:**

- (1) גמרא
- (א) רב
- (i) חכמים ס"ל חזקה ג' שנים מיום ליום
- (ב) שמואל
- (i) חכמים ס"ל דלא הויא חזקה עד שיגדור ג' גדירות ויבצור ג' בצירות וימסוק ג' מסיקות
- (2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) כוונת שמואל דצריך לאחזוקי' ג' תקופות דכל חדא נמשכת שנה כגון

(i) מבצירה א' עד בצירה ב'

(ii) מבצירה ב' עד בצירה ג'

(iii) מבצירה ג' עד בצירה ד'

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) מאי בינייהו דרב ושמואל

(ii) דהרי אף לשמואל בעי ג' שנים שלימות

(4) תוספות

(א) קשיא כמבואר במהרש"א

(i) הרי איכא בינייהו כשבצירה ד'

(1) או בחרפי כלומר שעושין בצירה ד' פחות מן ג' שנים שלימות לאחר בצירה א'

(2) או באפלי כלומר שעושין בצירה ד' יותר מן ג' שנים שלימות לאחר בצירה א'

תד"ה היו לו שלשים

בד"ה היו לו שלשים כו' אבל תשעה אילנות גדולות ממשע שלשה לבית סאה כו' עכ"ל כצ"ל לפי הגהת מהרש"ל ע"פ דברי הרא"ש והטור ע"ש ואף שהדין דין אמת מכל מקום דברי התוספות מוכיחין שאין כאן מקום להגיה כן ממה שכתבו בסוף דבריהם והני אילנות לא בגדולים איירי דגדולים לא כו' ולפי הגהתו וכי עד השתא לא ידענו כל זה שהרי כבר כתבו אבל לתשעה אילנות גדולות ממשע שלשה כו' ולעיל הוה ליה לפרושי אבל תשעה אילנות גדולות ממשע שלשה לבית סאה כדאמרי' פרק לא יחפור גם לשון ואכל אחת בשנה זו ואחת כו' לא משמע אחת מכל בית סאה אלא אחד ממש וע"כ נראה לקיים כל נוסחות ישינות בתוס' שלפנינו ומשום דלענין מכירה בפרק הספינה נקט ג' קנה שלשה קנה קרקע משו"ה קשיא להו אמאי נקט הכא שלשים ממשע י' כו' דהיינו לפי ערך מטע עשרה לבית סאה דקתני בעלמא דהוה ליה שלשה בית סאה לשלשים אילנות הוה ליה למנקט ה"נ הכא שלשה אילנות כדנקט גבי מכר לפי ערך ממשע י' לבית סאה דהוה ליה תש"ן אמות לשלשה אילנות ואכל אחת בשנה כו' ותרצו דבכה"ג לא הויה חזקה משום דלא הויה בזוי ושוב שכתבו והני אילנות לא בגדולים כו' מלתא באנפי נפשיה הוה וכדברי הרא"ש והטור זה נראה לי ברור בדברי התוספות לקיים כל נוסחות הישנות וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) בית סאה 50 אמות רוחב ב-50 אמות אורך דהיינו 2500 גרמידי

- (ב) אילנות רגילים ממוטעין עשרה אילנות לבית סאה דהיינו 250 גרמידי לכל אילן דהיינו 2500 גרמידי בסך הכל
- (ג) אילנות גדולים אין לנוטען יותר מג' לבית סאה דהיינו 833 גרמידי לכל אילן דהיינו נמי 2500 גרמידי בסך הכל
- (2) הקדמה ב'
- (א) איתא בפרק המוכר את הספינה אשר מכר ג' אילנות קנה קרקע
- (ב) פרטי דין זה אינן מענייננו
- (3) גמרא
- (א) היו לו שלשים אילנות ממטע עשרה לבית סאה ואכל עשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו הרי זו חזקה
- (ב) והני מילי דבאזי באזוזי כלומר דמפוזרין בכל בית סאה דהיינו דבכל שנה אכל ג' אילנות מן בית סאה א' וג' אילנות מן בית סאה ב' וד' אילנות מן בית סאה ג'
- (4) תוספות על פי גרסא דמהרש"ל – "אבל ט' אילנות גדולות ממטע ג' לבית סאה ואכל אחת בשנה זו ואחת בשנה זו לא הויא חזקה מידי דהוה אשלשים היכא דלא באזי באזוזי והני אילנות לא בגדולים איירי דגדולים לא הוו אלא ג' לבית סאה כדאמרינן בפרק לא יחפור"
- (5) מהרש"א
- (א) מן הדין צודק גרסא דמהרש"ל אשר בגוונא דט' אילנות גדולות ממטע ג' לבית סאה ובכל שנה אכל אילן אחד מכל בית סאה ליכא חזקה משום דלא באזי באזוזי
- (ב) ברם לגרסא דמהרש"ל קשה כדלהלן
- (i) קושיא א'
- (1) מלשון תוספות בסוף הדיבור "והני מילי" משמע דלא קמיירי באילנות גדולים עד סוף דבריהם
- (ii) קשיא ב'
- (1) לשונם "ואכל אחת בשנה זו" משמע דלא אכל בסך הכל אלא אילן אחד בשנה – ולא שבכל שנה אכל אילן אחד מכל בית סאה דהיינו סך הכל של ג' אילנות
- (6) תוספות לפי גרסא דמהרש"א
- (א) כלך לפי גרסא ישנה בתוספות
- (ב) "אבל ט' ג' אילנות גדולות ממטע ג' י' לבית סאה ואכל אחת בשנה זו ואחת בשנה זו לא הויא חזקה מידי דהוה אשלשים היכא דלא באזי באזוזי והני אילנות לא בגדולים איירי דגדולים לא הוו אלא ג' לבית סאה כדאמרינן בפרק לא יחפור"
- (ג) דהיינו
- (i) בתחלה מקשי תוספות
- (1) במקום לדין בשלשים אילנות רגילים בג' בית סאה אשר לכל אילן 250 גרמידי
- (2) אמאי לא דנין בשלש אילנות רגילים בערך י' לבית סאה – דהיינו אילן אחד ל-250 גרמידי – ומחזיק אוכל דיקא אילן אחד בכל שנה
- (3) וזאת עדיף לן דאופן זה דומה להך דהמוכר את הספינה דמשתעי בג' אילנות רגילים

(ii) ומתרצי אשר אכילת אילן אחד בשנה לא הוי באזי באזי

(ד) ודיקא בסוף דבריהם באמרם "והני אילנות" שקלי וטרי תוספות בט' אילנות גדולים ממטע ג' לבית סאה ובכל שנה אכל אילן אחד מכל בית סאה ומסקי דאף באופן זה לא הויא חזקה דאכתי לא באזי באזי

תד"ה ממטע י' לבית סאה

בד"ה ממטע י' לבית כו' ונראה דפחות מכאן דקתני גבי הקדש קאי נמי אכדי שיעבור בקר כו' עכ"ל ר"ל דאי קאי ממטע י' לבית סאה כדמשמע בברייתא דמייתי בהמוכר את הבית א"כ הזרא קושיין לדוכתין דיפה כח הדיוט מכח הקדש דבהדיוט קתני בתוספתא בפחות מכדי שיעבור כו' וק"ל:

(1) הקדמה

(א) אילנות ממטע י' לבית סאה מפוזרין יותר מאילנות ממטע חד בכל טז' אמות

(2) ברייתא בהמוכר את הבית דף עב.

(א) הקדיש ג' אילנות דמפוזרין לא פחות ולא יותר מן י' לבית סאה הקדיש קרקע

(3) גמרא בהמוכר את הספינה

(א) מכר ג' אילנות קנה קרקע ובלבד דלא הוי מפוזרין יותר ממטע חד בכל ט"ז אמות

(4) רשב"ם בהמוכר את הספינה

(א) בהקדש הוי נמי האי שיעור ופליג על ברייתא דהמוכר את הבית דקתני דהקדיש קרקע אפילו במפוזרין י' לבית סאה

(ב) ותוספתא דלהלן – הגם דאית לה שיעור שונה מן שיעור דהמוכר את הספינה – מכל מקום מוכחת דלא מחלקין בשיעורא בין הקדש למכר

(i) תוספתא

(1) הקדיש ג' אילנות הקדיש קרקע במפוזרין י' לבית סאה לא פחות ולא יותר

(2) מכר ג' אילנות מכר קרקע כמה יהא קרובין עד שיהא בקר עובר בכליו וכמה יהא מרוחקין עד י' לבית סאה

(5) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) אין הכי נמי דלגבי כמה יהא רחוקין קתני דהקדש ומוכר יש להן חדא שיעורא

(ii) ברם לגבי כמה יהא קרובין שיעור שלהן שונה

(1) דהא במכר במקורבין קונה עד שיהא בקר עובר בכליו

(2) ובהקדש קתני דלא יהא מקורבין יותר מן י' לבית סאה

(ב) תירוצ

(i) מוכרחא אשר לרשב"ם קתני בתוספתא בהקדש לא פחות מן כדי שיהא בקר עובר בכליו ולא יותר מן י' לבית סאה

(ii) ונמצא דאכן שיעור הקדש דומה למכר

דף לז.

בא"ד ולפי זה

[דף לז עמוד א] בא"ד ולפ"ז נמי ליכא למימר דאין חילוק בין חזקה למכר כו' עכ"ל ר"ל דלענין חזקה ליכא למימר דתליא בפלוגתא דתנאי כמו במכר והקדש דמ"מ תקשי מדאביי דהתם דסבר כרב נחמן אדאביי דהכא וק"ל:

תד"ה לימא לי'

בד"ה לימא ליה כו' ואפי' בשני אילנות כשיבשו יטע כו' משום דכי היכי דלדידך בעין יפה כו' עכ"ל ק"ק לר' עקיבא דאית ליה במוכר לחבירו נמי דבעין יפה מוכר אמאי לא נאמר כן בשני אילנות כשיבשו שיטע אחרים במקומן כמ"ש התוס' לקמן בשם ר"י דאפילו רבי עקיבא מודה בשנים דאין לו קרקע כלל ודו"ק:

דף לז:

תד"ה דאי לא מצי

[דף לז עמוד ב] בד"ה דאי לא מצי כו' ועוד שרוצה לזרוע מקום האילן עכ"ל דבאילנות משמע להו דאם אין לו קרקע אם מתו נמי לא יטע אחרים במקומן כההיא דקנה ב' אילנות דאין לו קרקע מה שאין כן בבור ודות ודאי דאף אם נפלו בונה אחרים במקומן וק"ל:

תד"ה מכר אילנות

בד"ה מכר אילנות כו' או בשדה גדול ואומר בפירוש שכל הקרקע כו' עכ"ל אין לפרש בשדה גדול יותר מכדי צורך האילנות והג' אילנות עומדין בו מפוזרין דא"כ בלאו הכי {כלומר אפילו לא אומר בפירוש שכל הקרקע משייר} לא קנה קרקע כלל כמ"ש התוס' לעיל דבמפוזרות לא קנה קרקע כלל אלא דר"ל שהשלשה אילנות נטועין כדין שדה אילן {ואינן מפוזרין} אלא שמתוך להן כמלא אורה וסלו השדה גדולה מכדי צורך האילנות דהשתא אי לא היה אומר בפירוש שכל הקרקע משייר היה הלוקח קונה כדי צורך האילנות דהיינו ביניהם וחוצה להן כמלא אורה וסלו והשאר לעצמו והשתא דאמר בפירוש אין ללוקח זכות בקרקע אלא כמבואר בתוספות וק"ל:

תוספות בא"ד ה"פ

בא"ד ה"פ מני אילימא ר"ע ואליבא דרבנן דר"ש כו' ואלא רבנן ואליבא כו' וכיון דס"ל דכולי האי מקדיש בעין יפה ממכר דאפי' בור ודות כו' עכ"ל ר"ל דבין לר"ע ובין לרבנן דפליגי עליה במכר לענין דרך הרי לרבנן דר"ש יפה כח מקדיש כל כך דאפי' בור ודות גופיה מקדיש כ"ש במקדיש אפי' באילן א' שהקדיש גם הקרקע וצ"ל לפ"ז דלא הוה אצטריך ליה למימר לר"ע הא מוכר בעין יפה מוכר וכ"ש מקדיש וכן לרבנן דמוזדו דמקדיש לענין דרך דהא מיניה לא מוכח מידי דלא קאמרי הכי אלא לענין דרך וע"כ לא תילף מיניה לענין מקדיש אילן א' דמקדיש גם הקרקע דאם לא כן לר' עקיבא במכר דסבירא ליה הכי לענין דרך תקני ליה נמי קרקע באילן אחד אלא עיקר ההוכחה בין לר' עקיבא ובין לרבנן מבור ודות דמקדיש לרבנן דר"ש ויש לפרש דלא נקט הכי אלא משום דאי לאו דס"ל לר"ע ולרבנן הכי במקדיש לענין דרך א"כ ע"כ מכ"ש דלא הוה סבירא ליה כרבנן דר"ש לענין בור ודות גופיה במקדיש ודו"ק:

(1) עיין בטבלא לסיכום סוגיא בהמוכר את הספינה ודברי תוספות בגמרא דידן כמבואר במהרש"א

מכר ב' אילנות	מכר את הקרקע	הקדיש את הקרקע	הקדיש אילן אחד	שאלת מהרש"א	תשובת מהרש"א
	לא מכר את הדות	הקדיש דרך לדות ואפילו דות עצמו דבעין יפה מקדיש			
	לא מכר את הדות	לא הקדיש את הדות דבעין רעה מקדיש			
ר' עקיבא	לא מכר קרקע	מכר דרך לדות דבעין יפה מוכר	תוספות נקטי דהקדיש דרך לדות	האם למילף דהקדיש אילן אחד הקדיש את הקרקע מצינו למיסמך על כ"ש ממכר דמוכר דרך לדות דבעין יפה מוכר	לא דאם כן היתכן אשר במכר אילן אחד לא מכר קרקע
רבנן דר' עקיבא	לא מכר קרקע	לא מכר דרך לדות דבעין רעה מוכר	תוספות נקטי דהקדיש דרך לדות	האם מצינו למיסמך אהא גרידא דבעין שהקדיש דרך לדות כן כשהקדיש אילן אחד הקדיש את הקרקע	

(2) המשך מהרש"א

(א) בקיצור

(i) תוספות קאמרי

(1) דלית להוכיח אשר רבנן דר' עקיבא ור' עקיבא סבירא להו דהקדיש אילן אחד הקדיש את הקרקע

(2) מן הא דנקטו תוספות דר' עקיבא קסבר אשר מכר את הקרקע מכר דרך לדות ואשר הקדיש את הקרקע הקדיש דרך לדות

(3) או מן הא דנקטו תוספות אשר רבנן דר' עקיבא קסברי דמיהת הקדיש את הקרקע הקדיש דרך לדות

(ב) קשיא

(i) אם כן אמאי איצטריך תוספות למינקט אשר ר' עקיבא ורבנן דר' עקיבא אית להו שיטות הללו לגבי מכר את הקרקע והקדיש את הקרקע

(ג) תירוגן

(i) רצונם לומר דמוכרח למינקט דר' עקיבא ורבנן דר' עקיבא סבירא להו אשר הקדיש את הקרקע הקדיש נמי דרך לדות דאי לאו הכי מכל שכן דליכא למינקט דסבירא להו כרבנן דר' שמעון דהקדיש נמי את הדות

מכר ב' אילנות	מכר את הקרקע	הקדיש את הקרקע	הקדיש אילן אחד	שאלת מהרש"א	תשובת מהרש"א
	לא מכר את הדות	הקדיש דרך לדות ואפילו דות עצמו דבעין יפה מקדיש			
	לא מכר את הדות	לא הקדיש את הדות דבעין רעה מקדיש			
לא מכר קרקע	מכר דרך לדות דבעין יפה מוכר	תוספות נקטי דהקדיש דרך לדות ודלכך מצינו למימר דס"ל כרבנן דר' שמעון דהקדיש אפילו דות עצמו שכן דבהקדיש אפילו אילן אחד הקדיש את הקרקע	כיון דנקטי תוספות דבהקדיש את הקרקע אית לי' כרבנן דר' שמעון דהקדיש אפילו דות עצמו כל שכן דבהקדיש אפילו אילן אחד הקדיש את הקרקע	האם למילף דהקדיש אילן אחד הקדיש את הקרקע מצינו למיסמך על כ"ש ממכר דמוכר דרך לדות דבעין יפה מוכר	לא דאם כן היתכן אשר במכר אילן אחד לא מכר קרקע
לא מכר קרקע	לא מכר דרך לדות דבעין רעה מוכר	תוספות נקטי דהקדיש דרך לדות ודלכך מצינו למימר דס"ל כרבנן דר' שמעון דהקדיש אפילו דות עצמו שכן דבהקדיש אפילו אילן אחד הקדיש את הקרקע	כיון דנקטי תוספות דבהקדיש את הקרקע אית לי' כרבנן דר' שמעון דהקדיש אפילו דות עצמו כל שכן דבהקדיש אפילו אילן אחד הקדיש את הקרקע	האם מצינו למיסמך אהא גרידא דכעין שהקדיש דרך לדות כן כשהקדיש אילן אחד הקדיש את הקרקע	

דף לח:

רשב"ם ד"ה אמר לי' פשיטא

[דף לח עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה א"ל פשיטא כו' קרא מסייע ליה למר ויתן לה כו' עכ"ל פירוש למר דהיינו שמואל שהיה רבו של רב נחמן וכ"ה בהדיא

בירושלמי דמסייע הוא לשמואל ויש לפרש דה"ק דמשמע דע"פ המלך השיבו
לה אבל מדינא לא היו משיבין לה דמחזיקים בנכסי בורח כשמואל וק"ל:

(1) גמרא

(א) רב יהודה אמר רב

(i) אין מחזיקין בנכסי בורח

(ב) שמואל

(i) מחזיקין בנכסי בורח

(2) רשב"ם כמבואר במהרש"א

(א) אמר רב נחמן "קרא מסייע לי למר" כלומר לשמואל רבו דרב נחמן דכתיב במלכים ב' שהמלך החזיר
כל אשר לה לאשה שברחה

(ב) קשיא

(i) לכאורה קרא מסייעי לרב ולא לשמואל

(ג) תירוץ

(i) משמע מקרא אשר שלא כדין השיב לה המלך כל אשר לה

רשב"ם ד"ה אפילו מיחה בפני ג'

בד"ה אפי' מיחה בפני ב' שאין כו' משום הכי מחזיקין בנכסי בורח דתיהני ליה
מחאה כי הך כו' עכ"ל כצ"ל נראה לי ופירוש דאשמועינן רב דאפילו אין
במקומו של בורח שיוכל לימחות בפניהם אלא חגרינן אם לא מיחה בפניהם הויא
חזקה אי נמי דירא לימחות בפני שאינן חגרינן שירא שילכו לשם וידעו מקומו
וירדפו אחריו בעל חוביו מ"מ ה"ל לימחות בפני חגרינן ומשו"ה הויא חזקה
וק"ל:

דף לט.

רשב"ם ד"ה ויבא לשנה אחרת ותד"ה ליתיב אדוכתי

[דף לט עמוד א] בד"ה ויבא לשנה אחרת כו' אלמא מחאה שלא כו' והלכך
חזקה כו' ואף על גב דלר"י הויא חזקה כו' ולרבא לא נצריכנו אלא כו' עכ"ל
נראה פי' לדבריו דודאי רבא כרבנן ס"ל דהלכה כוותייהו לגבי ר"י ולא קפרידך
לרב נחמן אלא דבהך מלתא דבעי ר"י המחאה בפניו לא פליגי רבנן עליה כמ"ש
רשב"ם לעיל דלא תסייע ליה מרישא כו' והשתא לרבנן דאף אם נאמר דהחזקה
נשמעת באספמיא מ"מ חיישינן לשעת חירום ויהודה וגליל כשעת חירום דמי
וכ"ש מאספמיא להכא דכשעת חירום דמי ולא נצריכנו לבא לפניו ולימחות
והמחאה שלא בפניו נמי לא הויא מחאה ודומיא דהכי אמרינן לעיל לר"י בנכסי

בורח דאין מחזיקים כיון דבעי המחאה בפניו והבורח לא יכול לבא לפניו ולימחות ודו"ק:

תוס' בד"ה ליתב אדוכתיה כו' ליסייעיה מרבנן דמוכחין כו' עכ"ל לפום הך סברא דלסייעיה מרבנן ע"כ דאית לן למימר דהחזקה נשמעת יותר מרחוק מהמחאה כמ"ש התוס' לעיל א"כ יש לתמוה נמי דמאי פריך וליתב אדוכתיה ולימחיה דאימא דהחזקה נשמעת עד אספמיה ולא המחאה וצריך לבא למדינה שהמחזיק בה ומתוך קושיא זו נמי הוצרך ר"י לפרש בתירושו דרבא היה טועה גם בדברי יהודה ודו"ק:

בא"ד ורבנן סברי אפי' מיהודה לגליל אין החזקה כו' עכ"ל ובהא פליגי רבנן ור"י לרבא ולא נחא ליה דפליגי אי בעי מחאה בפניו או לא דכיון דלר"י בעי בפניו אית לן למימר לרבנן נמי דבעי בפניו ורב נחמן הניח לו לרבא סברתו דלא פליגי אי בעי בפניו או לא אלא דקאמר אדרבא דלר"י נמי לא בעי בפניו ומיהו תלמודא לעיל לרב לא חש להא גבי הא דאין מחזיקין בנכסי בורח דע"כ פליגי רבנן ור"י אי בעי בפניו או לא ודו"ק:

(1) משנה

רבנן	יהודה ויהודה	חזקה היכא דלא מיחה
רבנן	יהודה וגליל	לא היא חזקה אפילו היכא דלא מיחה
ר' יהודה	יהודה ויהודה	חזקה אלו לא מיחה
ר' יהודה	יהודה וגליל וגם יהודה ואספמיה	חזקה דלא אמרו ג' שנים אלא כדי וכו' שיבא וכו'

(2) גמרא

(א) קשיא לרבנן דמשנה

- (i) אלו מחאה שלא בפניו היא מחאה דחברך חברא אית לי' וישמע המחזיק
- (1) מובן דביהודה ויהודה הוה לי' לימחות ואלו לא מיחה היא חזקה
- (2) אבל תיקשי הא דביהודה וגליל לא היא חזקה
- (ii) ואלו מחאה שלא בפניו לא היא מחאה
- (1) מובן דביהודה וגליל לא היא חזקה כיון דלא איצטריך מערער לעשות מחאה אשר על כל פנים לא יגיע לאזני המחזיק
- (2) אבל תיקשי הא דביהודה ויהודה היא חזקה אלו לא מיחה מערער

(ב) תירוץ דר' אבא בר ממל אמר רב

- (i) רבנן אית להו דמחאה שלא בפניו היא מחאה ולכן ביהודה ויהודה אלו לא מיחה היא חזקה
- (ii) אבל יהודה וגליל כשעת חירום חשיבי ולא ישמע המחזיק מחאתו ולכן לא צריך לימחות ולא היא חזקה

(ג) שים לב

- (i) דר' אבא בר ממל לא אסיק אדעת' למינקט לרבנן אשר "מחאה שלא בפניו לא היא מחאה" חומרא הוא למערער לחייבו לבא למחזיק ולימחות בפניו
- (ד) שים לב גם כן דלכאורה מלשונו דר' יהודה אכן משמע דצריך המערער לבא למחזיק ולימחות בפניו (3) המשך דגמרא בדף לט.
- (א) רב נחמן
- (i) מחאה שלא בפניו היא מחאה
- (ii) רבא
- (1) קשיא כמבואר ברשב"ם
- (א) כיון דר' יהודה מצריך שיבא מערער למחזיק לימחות בפניו מוכרח דמחאה שלא בפניו לא היא מחאה וחומרא היא למערער דצריך לבא למחזיק ולימחות בפניו ואי לא בא ולא מיחה היא חזקה
- (ב) דאלו סבירא לי' ר' יהודה דמחאה שלא בפניו היא מחאה אמאי צריך לימחות בפניו ליתב אדוכתי' ולימחי
- (ב) רב נחמן
- (i) תירוץ
- (1) לעולם קסבר ר' יהודה דמחאה שלא בפניו היא מחאה ומן הדין לא צריך מערער לבא למחזיק לימחות בפניו
- (2) אלא ר' יהודה עצה טובה קאמר למערער לבא למחזיק ולימחות בפניו
- (4) רשב"ם ד"ה איתיבי' וד"ה ויבא לשנה אחרת כמבואר במהרש"א ד"ה ויבא
- (א) קשיא
- (i) הרי ר' אבא בר ממל קבע אשר רבנן אית להו דמחאה שלא בפניו היא מחאה
- (ii) ואדפריך רבא מר' יהודה לרב נחמן לסייעי' מרבנן
- (ב) תירוץ
- (i) רבא פליג אר' אבא בר ממל וקסבר דרבנן ור' יהודה תרוייהו סבירא להו דמחאה שלא בפניו לא היא מחאה ופליגי ככה:
- (1) ר' יהודה אית לי' דכיון דלא היא מחאה צריך מערער לבא בפניו ולימחות ולכן אלו לא בא היא חזקה אפילו ביהודה וגליל ויהודה ואספמיא
- (2) רבנן אית להו
- (א) דביהודה ויהודה אכן צריך לבא למחזיק ולימחות בפניו ולכן אלו לא בא היא חזקה
- (ב) אבל ביהודה ואספמיא לא צריך לבא בפניו דאספמיא היא שעת חירום ואף יהודה וגליל כשעת חירום חשיב – ודינו דומה לבורה אשר לגב' ליכא חזקה כיון דלא מצי מערער לבא למחזיק לימחות בפניו
- (5) הקדמה לתוספות ולמהרש"א ד"ה ליתב אדוכתי'
- (א) תוספות מקשי אותה קשיא דרשב"ם דהיינו
- (i) הרי ר' אבא בר ממל קבע אשר רבנן אית להו דמחאה שלא בפניו היא מחאה

- (ii) ואדפריך רבא מר' יהודה לרב נחמן לסייע' מדרבנן
- (ב) ברם נבאר להן אשר
- (i) תוספות יש להן הבנה מיוחדת בביאור מחאה שלא בפניו והיא מחאה וגם בביאור מחאה שלא בפניו לא היא מחאה ובשיטת רבא
- (ii) ולכן מקשי תוספות עוד אשר לא זו בלבד דרבנן מסייעין לרב נחמן אלא אף זו דיכול להיות אשר ר' יהודה נמי כרב נחמן סבירא לי'
- (6) מהרש"א ד"ה ליתביב – חלק א'
- (א) כללי מחאה שלא בפניו כמבואר בתוספות ד"ה אין מחזיקין בדף לה:
- (ב) כלל א'
- (i) היכא דאין חזקה נשמעת בפשיטות דלא היא חזקה ולא תליא מילתא באלו מחאה שלא בפניו היא מחאה
- (ג) כלל ב'
- (i) אפילו אלו מחאה שלא בפניו היא מחאה היינו דוקא במקום אשר ממנו מחאתו נשמעת
- (ii) ובמקום אשר ממנו אין מחאתו נשמעת מצינו למיזל או בשיטה א' או בשיטה ב' ככה:
- (1) שיטה א'
- (א) אין לו למערער לימחות וליכא חזקה
- (2) שיטה ב'
- (א) מערער מיהת צריך לבא למקום שממנו מחאתו נשמעת ולימחות משם אפילו שלא בפניו של מחזיק
- (ד) כלל ג'
- (i) אלו מחאה שלא בפניו לא היא מחאה צריך מערער לבא למחזיק לימחות בפניו אפילו באופן אשר מחאתו נשמעת מרחוק
- (ה) כלל ד'
- (i) שיטה א'
- (1) כל היכא דחזקה נשמעת אף מחאתו נשמעת
- (2) וכן בהיפוך דיכול להיות מקום אשר שם חזקה ומחאה תרוייהו אינן נשמעות
- (3) שים לב דבמקום דחזקה אינה נשמעת זאת מספיק להסיק דליכא חזקה – ולא נפקא מינה לדינא הא דאף מחאה אינה נשמעת
- (ii) שיטה ב'
- (1) יכול להיות מקום רחוק אשר בו חזקה נשמעת ואין מחאה נשמעת
- (2) נמצא לשיטה זו דבמקום דחזקה נשמעת ואין מחאה נשמעת
- (א) אלו מחאה שלא בפניו לא היא מחאה היא חזקה על סמך כלל ג' אלו לא בא מערער למחזיק לימחות בפניו
- (ב) ואלו מחאה שלא בפניו היא מחאה
- (i) לשיטה א' דכלל ב' לא איצטריך מערער לימחות ולא היא חזקה

(ii) לשיטה ב' דכלל ב' מערער מיהת צריך לבא למקום שממנו מחאתו נשמעת ולימחות משם אפילו שלא בפניו של מחזיק ואלו לא מיחה הוא חזקה

(7) מהרש"א ד"ה ליתביב – חלק ב'

(א) שאלה

(i) בדמקשי תוספות אשר רבא הוה ל' להסיק אדעת' אשר רבנן מסייעין לרב נחמן דמחאה שלא בפניו הוא מחאה

(ii) האם יכול להיות דהוי נקטי תוספות אשר רבא סבירא ל' כשיטה א' דכלל ד' דכל היכא דחזקה נשמעת אף מחאה נשמעת וכן בהיפוך דיכול להיות מקום אשר שם חזקה ומחאה תרוייהו אינן נשמעות

(ב) תשובה

(i) לא יתכן – דאלו כן לא הוי מקשי תוספות אשר רבנן מסייעין לרב נחמן אשר מחאה שלא בפניו הוא מחאה

(ii) דהרי יכול להיות

(1) דרבנן כרבא ס"ל אשר מחאה שלא בפניו לא היא מחאה

(2) חזקה אינה נשמעת ביהודה וגליל ולכן בפשיטות לא היא חזקה

(3) חזקה ומחאה תרוייהו נשמעות ביהודה ויהודה ולכן צריך המערער לבא למחזיק ולימחות בפניו ואלו לא מיחה בפניו היא חזקה

(ג) אלא מוכרח

(i) דהוה נקטי תוספות אשר רבא סבירא ל' דיכול להיות מקום – ובנידון דידן היינו יהודה וגליל – אשר חזקה נשמעת אבל מחאה לא נשמעת ודלכן מוכרח דרבנן אית להו דמחאה שלא בפניו היא מחאה ושפיר מקשי תוספות דרבנן מסייעין לרב נחמן

(ii) דהרי

(1) אלו הוה סברי רבנן דמחאה שלא בפניו לא היא מחאה

(2) קבענו בכלל ג' אשר מערער איצטריך שיבא בפניו ולימחות אפילו ביהודה וגליל שאין מחאתו נשמעת

(3) ותיקשי דאם כן לרבנן אף ביהודה וגליל ליהוי חזקה דהרי חזקה נשמעת לשם וצריך מערער לימחות בפניו הגם דאין מחאתו נשמעת

(iii) מה שאין כן אלו סבירא להו רבנן דמחאה שלא בפניו היא מחאה ומסייעין לרב נחמן אתא שפיר

(1) דביהודה ויהודה היא חזקה דמחאתו נשמעת וצריך לימחות בדוכתי'

(2) וביהודה וגליל ליכא חזקה דאין מחאתו נשמעת ורבנן אזלי כשיטה א' דכלל ב' דבאופן זה לא צריך מערער לבא אפילו ליהודה ולימחות

(8) תוספות ד"ה וליתביב כמבואר במהרש"א

(א) קושיא נוספת

(i) לא זו בלבד דקשה דרבנן מסייעין לרב נחמן אלא אף זו תיקשי דיכול להיות אשר ר' יהודה נמי כרב נחמן סבירא ל'

(ii) דהרי

- (1) השתא דקבענו דהוה נקטי תוספות אשר רבא סבירא לי' דיכול להיות מקום – יהודה וגליל בענינו – אשר חזקה נשמעת ומחאה לא נשמעת
- (2) יכול להיות דר' יהודה כרבנן סבירא לי' דמחאה שלא בפניו היא מחאה ולא פליג ארבנן אלא בנקודה זו
- (א) רבנן במהלך שיטה א' דכלל ב' אזלי דבאופן דידן לא צריך מערער לבא אפילו ליהודה ולימחות
- (ב) ר' יהודה במהלך שיטה ב' דכלל ב' אזל דבאופן זה מיהת צריך מערער לבא למקום שממנו מחאתו נשמעת ולימחות משם אפילו שלא בפניו של מחזיק
- (ב) תירוץ של תוספות לנמק שיטת רבא
- (i) רבא ה' טועה בין בשיטת רבנן בין בשיטת ר' יהודה דקסבר
- (1) דתרוייהו סבירא להו
- (א) אשר כל היכא דחזקה נשמעת מחאה נמי נשמעת ודיכול להיות מקום אשר חזקה ומחאה תרוייהו אינן נשמעות
- (ב) ואשר מחאה שלא בפניו לא היא מחאה שלא כרב נחמן
- (2) ודלא פליגי אלא באלו חזקה נשמעת ביהודה וגליל
- (א) רבנן אית להו דחזקה אינה נשמעת ביהודה וגליל ודלכן ליכא חזקה על סמך כלל א'
- (ב) ר' יהודה אית לי' דחזקה ומחאה תרוייהו נשמעות ביהודה וגליל וכיון דמחאה שלא בפניו לא היא מחאה איצטריך מערער לבא למחזיק ולימחות בפניו ואלו לא בא ולא מיחה היא חזקה
- (ii) רב נחמן בתירוץ אף הוא סבירא לי' אשר כל היכא דחזקה נשמעת מחאה נמי נשמעת ודיכול להיות מקום אשר חזקה ומחאה תרוייהו אינן נשמעות – ברם קסבר דרבנן ור' יהודה תרוייהו סבירא להו דמחאה שלא בפניו היא מחאה ודלא פליגי אלא באלו חזקה נשמעת ביהודה וגליל
- (א) רבנן אית להו דחזקה אינה נשמעת ביהודה וגליל ודלכן ליכא חזקה על סמך כלל א'
- (ב) ר' יהודה אית לי' דחזקה ומחאה תרוייהו נשמעות ביהודה וגליל ואף על גב דמחאה שלא בפניו היא מחאה מכל מקום עצה טובה היא למערער לבא למחזיק ולימחות בפניו
- (9) מהרש"א בא"ד ורבנן סברי
- (א) קשיא
- (i) אמאי נקט ר"י דרבא סבירא לי' אשר מחאה שלא בפניו דלא היא מחאה לכולי עלמא חומרא הוא אשר מחמת' בעי מערער לבא לפניו דמחזיק ולימחות ודלכן איצטריך רבא לנמק דהיינו טעמא דלרבנן ליכא חזקה ביהודה וגליל מחמת דחזקה לא נשמעת שם
- (ii) בעוד דהוי מצי ר"י לנמק דרבא ס"ל
- (1) דרבנן ור' יהודה תרוייהו סבירא להו אשר מחאה שלא בפניו לא היא מחאה ופליגי כעין פירוש רשב"ם
- (א) דרבנן אית להו דביהודה ויהודה צריך לבא לימחות בפניו אבל ביהודה וגליל לא צריך לבא ולימחות בפניו
- (ב) ור' יהודה אית לי' אשר אפילו ביהודה וגליל צריך לבא ולימחות בפניו
- (ב) תירוץ

(i) מסתבר לי' לר"י אשר רבא אית לי' דלא יתכן דפליגי באלו בעי מערער לבא למחזיק ולימחות בפניו

(ג) שים לב

(i) דאף רב נחמן גופי' לא ניחא לי' לאוקים פלוגתא דרבנן ור' יהודה באלו צריך לבא ולימחות בפניו ולכן מסיק רב נחמן אשר מן הדין בין רבנן בין ר' יהודה אית להו דלא בעי מערער לבא למחזיק ולימחות בפניו כיון דמחאה שלא בפניו היא מחאה

(ii) ברם שים לב עוד אשר בד"ה אין מחזיקין נקטי תוספות דפליגי ר' יהודה ורבנן באלו בעי מערער לבא למחזיק ולימחות בפניו

דף לט:

תד"ה לית לי' משום לישנא בישא

[דף לט עמוד ב] בד"ה לית בה משום לישנא בישא פירוש לאותו שאומר לפני ג' כו' עכ"ל משום דלכאורה לפום סוגיא דשמעתין דבג' הוא גילוי מלתא ליכא לפרושי אלא שג' השומעים אין להם משום לישנא בישא ולכך הוצרכו להביא ראייה שהוא האומר לשלשה השומעים נמי אין בו משום לישנא בישא וק"ל:

(1) רשב"ם

(א) ראובן המערער מוחה בפני שלשה (שמעון לוי ויהודה) דנוקטין שישמע יששכר המחזיק

(ב) ודומה להא דאמרינן דכל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא – כלומר כשמגיד ראובן לשמעון לוי ויהודה מילתא אודות יששכר שרי לשמעון לוי ויהודה לספר ליששכר האי הגדה בשם ראובן ולית בה משום לישנא בישא כי מאחר דג' שמעו למילתא בידוע דלבסוף יישמע ליששכר אף בלא סיפור זה

(2) תוספות

(א) בערכין דף טו: מוסיפין דמהאי כל מילתא וכו' שמעינן נמי דלית בה משום לישנא בישא אף לראובן גופי' מחמת דברור לן דראובן מוכן להגיד אותו דבר ליששכר בעצמו

(3) מהרש"א

(א) הך דעירובין דומה ביותר לדין מחאה דאשמועינן אשר ראובן גופי' מצי למיסמך על הא דישמע יששכר

תד"ה וצריך לימחות

בד"ה וצריך לימחות כו' ולהאי טעמא הא דאמר לעיל אבל אכלה שית כו' פליגא אהך דהכא כו' עכ"ל אבל לטעם דלעיל איכא למימר דלא פליגא דהכא ה"ק דצריך לטעון ולומר אחר המחאה לקחתיה ואי לא טעין לא טענינן ליה והתם במאי עסקינן בדלא טעין דהא קאמר מפלניא זבינתא ולא אמר מינך זבינתיה ולאחר השטר כו' עכ"ל בעל המאור ע"ש:

(1) גמרא

- (א) וצריך לימחות בסוף כל ג'
 (2) רשב"ם
 (א) טעם א'
 (i) דאי לאו הכי מצי מחזיק למיטען דלאחר המחאה לקחתי' מן המערער ואכלתי' שני חזקה
 (ב) טעם ב'
 (i) תלת שנין מזדהר איניש בשטרי' אחר המחאה ותו לא
 (ג) תוספות
 (i) מטעם שאינו מעניננו מוכרח דדיקא על טעם ב' סמכינן
 (3) גמרא דף לא:
 (א) מחזיק טוען דקנה שדה מראובן לפני שש שנים ולית' לשטרא ואיכא עדים דאכלה הני שש שנים
 (ב) מערער טוען דקנאה מראובן לפני ארבע שנים
 (ג) מערער זוכה מחמת דמכירת ראובן לדידי' לפני ארבע שנים – בעוד דלא החזיק לוי תלת שני חזקה – חשיב מחאה
 (ד) ולא איכפת לן דמערער לא חזר לימחות בתוך ג' שנים לאחר מכירה זו
 (4) המשך תוספות
 (א) כיון דדיקא טעם ב' דרשב"ם צודק מוכרח דסוגיא בדף לא. פליג על סוגיא דידן
 (ב) דהרי לטעם ב' מצי מחזיק טעין דכיון דלא מיחה מערער לאחר ג' שנים לא איזדהר מחזיק בשטרי'
 (5) מהרש"א לפי בעל המאור
 (א) ברם לפי טעם א' הי' מוכן הא דבדף לא. זכה מערער דהרי בקושטא לא טען מחזיק דקנאה ממערער ואנן לא טענינן לי'

דף מ.

תד"ה ואין צריך לומר

[דף מ עמוד א] בד"ה ואצ"ל כו' זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו השטר כו' והא דאמרינן בריש אף על פי כו' עכ"ל וכן בהך דזכו בשדה זו לפלוני וכתבו כו' בזכו בשדה זו לפלוני לחוד בלא אמר וכתבו נמי כותבין אלא משום חוזר בשטר נקט וכתבו דאפי' אמר וכתבו חוזר בשטר וק"ל:

תד"ה אמאן דלא ציית דינא

בד"ה אמאן דלא ציית כו' מ"מ הוה ליה למפרך ולשנויי כדפריך בסמוך כו' עכ"ל פי' דה"ל לשנויא דקושטא הוא דרבה ורב יוסף לית להו דרבא אבל שנויא דבסמוך כהיא מעשה דפרדיסא לא ה"מ לשנויי הכא כמ"ש התוס' דאפילו ציית דינא פשיטא דכתבין וק"ל:

- (1) גמרא
- (א) רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו דלא כתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא דאי ציית דינא לימא לי "לא אניסת דאי קאניס לך אמאי לא תבעת לי" בדניא
- (ב) אביי ורבה דאמרי תרוייהו אפילו עלי ועליך כלומר אפילו אמאן דציית דינא
- (2) המשך דגמרא בעמוד ב'
- (א) אמרי נהרדעי כל מודעא דלא כתיב בה "אנן ידעינן בי" באונסא דפלניא" לאו מודעא היא
- (ב) שאלה
- (i) מודעא דמאי
- (ii) אי דגיטא ומתנתא גילוי מילתא בעלמא היא דודאי הוא אניס בשום ענין שאין יכול לבא לבית דין ופשיטא דלא צריכין למיכתב "אנן ידעינן בי" באונסא דפלניא"
- (iii) ואי דזביני והאמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני
- (ג) תשובה
- (i) לעולם דזביני ומודה רבא דכותבין מודעא היכא דאניס וכמעשה דפרדיסא ובגוונא זו צריכין למיכתב "אנן ידעינן בי" באונסא דפלניא"
- (3) תוספות כמבואר במהרש"א
- (א) קשיא
- (i) לרבה ורב יוסף דאמרי דלא כתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא דאי ציית דינא לימא לי לא אניסת דאי קאניס לך אמאי לא תבעת לי" בדניא
- (ii) מודעא דמאי
- (1) אי דגיטא ומתנתא גילוי מילתא בעלמא היא דודאי הוא אניס בשום ענין שאין יכול לבא לבית דין ופשיטא דכתבינן מודעא אף למאן דציית דינא
- (2) אי דזביני והאמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני
- (3) אי כהאי דמעשה דפרדיסא פשיטא דכתבינן מודעא אפילו למאן דציית דינא
- (ב) תירוץ
- (i) רבה ורב יוסף לית להו הא דרבא וסבירא להו דכתבינן מודעא אזביני והך מודעא לא כתבינן אלא אמאן דלא ציית דינא
- (ג) קשיא
- (i) הוה לי למיפרך "מודעא דמאי" – כעין דמקשין לנהרדעי – ולמיתרץ דמדובר במודעא דזביני ורבה ורב יוסף פליגי ארבא וס"ל דכתבינן מודעא אזביני
- (4) מהרש"א
- (א) שאלה
- (i) האם כיוונו תוספות נמי למימר דאלו הך דרבה ורב יוסף מדובר כההיא מעשה דפרדיסא מכל מקום הוה לה לגמרא להקשות מודעא דמאי ולתרץ דבאופן ההיא מעשה דפרדיסא לא כתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא
- (ב) תשובה

(i) לא יתכן דהרי מסקי תוספות אשר כההיא מעשה דפרדיסא פשיטא דכתבינן מודעא אפילו למאן דציית דינא

דף מ:

רשב"ם ד"ה גלוי מילתא

[דף מ עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה גלוי מילתא כו' ולא מהני ביה בטול דקודם כתיבה אא"כ ביטלו אחר כתיבה עכ"ל פי' אחר כתיבה ועדיין הגט מחוסר נתינה רשאי לבטלו וכל זה איירי בלא אונס אבל ביש אונס מבטלו אף קודם כתיבת השטר כמ"ש רשב"ם לעיל ומ"ש לעיל דאחר הכתיבה אין המודעא שוה כלום לאו דוקא אלא אחר מסירת השטר וכן מוכיחין דבריו שכתב לבסוף דא"כ כל כו' אחר שנעשו ונמסרו בכשרות כו' וק"ל:

רשב"ם ד"ה לא כתבינן

בד"ה לא כתבינן כו' ומיהו רב הונא דאמר כו' חזינן דאכשר מודעא אזביני כו' עכ"ל הכי אמרינן התם דאמר רב הונא מאן דחתם אמודעא שפיר חתם ומאן דחתם אשקלתא כו' וק"ק דאימא לרבא נמי דאמר בשדה סתם דהוי זביני זביני היינו אם לא מסר מודעא אבל אם מסר מודעא מהני כמו לרב הונא ועיין בספר מלחמות ודו"ק:

דף מא.

תד"ה שלא אמר

[דף מא עמוד א] תוס' בד"ה שלא אמר כו' דכיון דלא מיחה ג' שנים ודאי מכר לו או מחל כו' עכ"ל מכר היינו כדמשני הכא מ"ד האי גברא מיזבן זבנה כו' ומחל היינו כמ"ש התוס' לעיל בריש פירקין ובשמעתין דנקט מכר ה"ה דה"מ למנקט מחילה וחדא מנייהו נקט מיהו התוס' לעיל דנקטו מחילה קשה למה שבקו מכר דנקט בשמעתין וי"ל דדברי התוס' דלעיל לשאר תירוצים שכתבו התוס' הכא דשפיר פריך תלמודא לעיל אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה כו' דהיינו בלא טענה תהא שלו דאית לן למימר דהכי טען איהו גופיה שלא א"ל אדם דבר מעולם דהיינו שמחל לי אבל מכר לא משמע בדבריו שאמר לא א"ל אדם דבר מעולם אבל בשמעתין דפריך פשיטא דאיהו לא טעין ומשני דאנן טענינן ליה קאמר שפיר דבמכר נמי איכא למימר דאנן טענינן ליה ודו"ק:

(1) משנה

(א) כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה ולא סגי למחזיק למימר "שלא אמר לי אדם דבר מעולם"

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) פשיטא דכיון דאין לו טענה אינה חזקה

(ב) תירוץ

(i) מהו דתימא

(1) האי מחזיק מיזבן זבנה [כלומר באה לו במכר] ומחזיק אינו יודע דיני חזקה וס"ל דמאחר דאיבד שטריו לא שרי לי' למימר "אני לקחתי"

(2) ומחמת פתח פיך לאלם נלמד אותו ("נטעון לי' אנן") דכיוון למימר אני לקחתי ואבדתי לשטר מכר דידי

(ii) קמ"ל דאנן לא ילפינן לי' למיטען ככה

(3) גמרא דף כח:

(א) קשיא

(i) אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה תיהוי חזקה אלמה תנן במשנה דידן כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה

(4) תוספות דידן

(א) קשיא

(i) בדף כח: מקשין דחזקה שאין עמה טענה תיהוי חזקה

(ii) ואלו הכא מקשין להיפוך דפשיטא דלא מהני

(ב) תירוץ א'

(i) מקשן דידן לא אסיק אדעתיה אותה הוה אמינא דיכול להיות דטענינן לי' דמכר או מחל

(ii) מה שאין כן מקשן דהתם אסיק אדעתיה הך דטענינן לי' וקסבר דאכן מהאי טעמא תיהוי חזקה

(ג) וישנם עוד תירוצים אחרים בתוספות דאליבייהו מקשן בדף כח: לא סמיך על סברת "לטעון לי' אנן"

(5) תוספות בדף כח:

(א) קשיא

(i) מאי ס"ד דמקשן דהתם דליהוי חזקה בלא טענה

(ב) תירוץ

(i) דאית לן למימר שמחל לו

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) קבענו לעיל בתירוץ דגמרא דידן דהוה אמינא אשר טענינן לי' דבמכר באה לידו

(ii) ותיקשי הא דקאמרי תוספות דידן אשר מכר או מחל

(ב) תירוץ

(i) חדא מתרי נקט ולכן מזכירין תוספות דידן ראשית "מכר" כבלישנא דגמרא ולאח"כ מוסיפין נמי "מחל"

(ג) קשיא

(i) מכל מקום תיקשי אשר תוספות דהתם הוה להו לאנקוטי מיהת לישנא דגמרא דידן ולא למינקט מחילה גרידא

(ד) תירוץ

(i) תוספות דהתם אזלי אליבא אותן תירוצי תוספות דידן אשר מקשן דהתם כשהקשה אשר חזקה שאין עמה טענה הויה חזקה לאו על טענינן לי' סמיך אלא דס"ל אשר לישנא ד"שלא אמר לי אדם דבר מעולם" פירושו "מהל לי"

(ii) ומובן דלא מציי תוספות למימר אשר "לא אמר לי דבר מעולם" פירושו "מכר לי"

דף מא:

רשב"ם ד"ה אין צריך טענה

[דף מא עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה א"צ טענה כו' אבל ראייה בעדים שדר בה יום אחד כו' עכ"ל מפירושו נראה לכאורה כדעת המפרשים דדוקא בעי ראייה בעדים שדר בה יום אחד אבל היורש אינו נאמן לומר קמי דידי דר בה יום אחד במגו דאי בעי אמר מינך זבינתה אבל התוספות לעיל בד"ה לאו קמודית כו' כתבו דודאי מעיקרא יש להאמינו אלא כיון דכבר אמר דלאו מינייה זבניה לית ליה מגו כו' ע"ש בתוספות וק"ל:

(1) עיין דף ל. תד"ה לאו קמודית

דף מב.

רשב"ם ד"ה מנכסים בני חורין

[דף מב עמוד א] בד"ה מנכסים בני חורין וכגון שמודה שלא פרעו דהא קי"ל כו' עכ"ל מיהו לעיל גבי מוכר שדהו בעדים כו' לא יתיישב בהכי דאף אם המוכר מודה נטעון ללקוחות שפרעו ולא נאמין למוכר ועיין בזה בחידושי הרמב"ן ובנ"י וק"ל:

(1) משנה

(א) המלוה את חברו על ידי עדים גובה מנכסים בנין חורין

(2) רשב"ם

(א) שאלה

(i) במשנה האיך גבי בעל חוב מנכסים בנין חורין בלי שטר

(ב) תשובה

(i) לוח מודה שלא פרעו

(3) גמרא מא:

(א) רב

- (i) ראובן המוכר שדה א' לשמעון בפני עדים באחריות ולאחר כך מכר ראובן שדה ב' ללוי
 - (ii) אלו גובה מערער שדה א' דשמעון מצי שמעון באחריותו למיגבי מן שדה ב' דלוי
 - (iii) ואף על גב דעדים לית להו קלא לוי הוא דאפסיד אנפשי' שהי' לו לחקור יפה אם כבר מכר ראובן שדה באחריות
- (4) מהרש"א – עיין ברמב"ן

(א) קשיא

- (i) אמאי לא מקשי רשב"ם כזה לגבי הך דמכר שדה באחריות דנטעון לי' ללוי לוקח שני אשר מוכר פרעו לשמעון לוקח הראשון
- (ii) ובכאן לא סגי לשנויי דמוכר מודה שלא פרעו לשמעון דמכל מקום אין לו נאמנות להפסיד ללוי

תד"ה ואי ס"ד

תוס' בד"ה ואס"ד לוקח כו' כאן בשטר כאן שלא בשטר דאין כו' עכ"ל אין להקשות ומאי קושיא דא"נ דאיירי הכא בעדים בלא שטר מ"מ תיהוי מחאה דלא בעי שטר די"ל דודאי מחאה בעדים מאן דידע המחאה יאמר למחזיק אבל מוכר שדהו בעדים כיון דלית ליה קלא לא מקרי מחאה דלא יגיע למחזיק וכה"ג כתבו התוס' לעיל:

דף מב:

תד"ה שותף כיורד ברשות דמי

[דף מב עמוד ב] בד"ה שותף כיורד כו' וא"ת מנ"ל ודלמא כו' וכ"ת דמשמע כו' דלמא כשאר אריסי קאמר שיש כו' עכ"ל ובפשיטות לא קשיא להו דאימא שותף כיורד ברשות ויש לו חזקה כמו שאר אריסי קאמר דמהיכא פסיקא ליה בשאר אריסי דיש להן חזקה דתלה בהן שותף אבל אי אין לשותף חזקה שפיר תלה ליה באריס דקתני במתניתין דאין לו חזקה אבל הא קשיא להו דאימא דעיקר מלתא הכא לאשמועינן בשותף שבה מגיע לכתפים כמו באריס אבל בשאר דברים דהיינו לענין חזקה לא נחית לאשמועינן ומיהו גם בזה הוא שוה לאריסי שאינן בתי אבות ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) משנה

(i) אריסין אין להן חזקה

(2) הקדמה ב'

(א) גמרא דף מו.

- (i) משנה דיקא באריס בתי אבות משתעי אבל שאר אריסין יש להן חזקה
- (3) הקדמה ג' (א) שמואל תני דשותף יש לו חזקה
- (4) גמרא (א) שמואל (i) שותף כיורד ברשות דמי (ב) קשיא (i) לכאורה כיוון שמואל למימר דדין שותף כדין אריס בתי אבות דאין לו חזקה (ii) ותיקשי דהרי שמואל תני במשנה דשותף יש לו חזקה
- (5) תוספות (א) קשיא א' לקושיא דגמרא (i) אמאי לא השיבו דשמואל כיוון למימר דשותף כיורד ברשות דמי דיקא בזה דנוטל שבח המגיע לכתפים אבל לגבי חזקה אכן אינו דומה לאריס בתי אבות (ii) משמעות "שבח המגיע לכתפים" אינה מעניינת (ב) תירוץ לקושיא א' על קושיא דגמרא (i) "שותף דומה לאריס" משמעו דדומה לכל הפחות לב' דינין דהיינו בין לשבח המגיע לכתפים בין לחזקה (ג) קשיא ב' לקושיא דגמרא (i) דלמא "שותף דומה לאריס" משמעו דדומה לשאר אריסין דיש להן חזקה
- (6) מהרש"א (א) קשיא (i) מן דברי תוספות משמע דלא מציי להקשות קושיא ב' עד שתירצו קשיא א' לגבי שבח המגיע לכתפים (ii) ותיקשי למה לא מציי להקשות קושיא ב' אף אלו לא עסקי מקודם בקשיא א' בענין שבח המגיע לכתפים (ב) תירוץ (i) הגם דגמרא בדף מו. עוסקת בדין שאר אריסין דיש להן חזקה מכל מקום משנה דידן עוסקת דיקא באריסי בתי אבות דאין להן חזקה (ii) שמואל לא הוי קאמר אשר שותף דומה לאריס אי לאו דבעיקר דומין לאריסי בתי אבות דבהם משתעי משנה (iii) עכשיו (1) לאחר דקבעו תוספות בתירוץ לקושיא א' אשר עיקר דמיון דמימרא דשמואל היינו לשבח המגיע לכתפים (2) נקטי תוספות בקושיא ב' דיכול להיות דהאי דבר אחר דדומין ב' היינו דשותף דומה לשאר אריסין דיש להן חזקה

תד"ה שבח המגיע לכתפים

בד"ה שבח המגיע כו' וע"ק לר"ת כו' הל"ל כגון פירות הבאות מאליהן כו' עכ"ל ממה שכתבו שם בשם רשב"א דאין תימה לפי' רש"י כו' אמאי חשיב להו בנכסים כו' הלא גם להן יש פירות כו' משמע דלפר"ת לא קשיא להו מידי דפשיטא דאיכא למימר דקושטא הוא דלא חשיב להו בנכסים שנפלו לו ממקום אחר ואם כן מאי קשיא להו הכא דהל"ל כגון פירות הבאות מאליהם כיון דבפירות פשיטא להו לפר"ת דלא הו כנכסים שנפלו לו ממקום אחר ויש ליישב דבעיקר קושייתם הכא לפר"ת סמכו עצמם לפי מה שהוכיח רשב"א לקמן דאי בדיקלא ואלים כו' חשיב כנכסים שנפלו לו ממקום אחר מכ"ש בפירות דאית לן לאחשבינהו כנפלו לו ממקום אחר וא"כ למאי דמבעיא לן לפר"ת בדיקלא ואלים כו' ה"ל למבעי הכי בפירות ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) "שבח המגיע לכתפים" לרש"י ולרשב"ם משמעו גמר פירי כגון ענבים הראויין ליבצר

(ב) "שבח המגיע לכתפים" לרבינו תם משמעו דבר שבא על ידי טורח

(2) גמרא דף קלד.

(א) עובדא

(i) ראובן ושמעון אחים ובא להן ג' שדות לירושה

(ii) ראובן אומר זה לוי אחי ושמעון טוען דאיני מכיר ללוי

(ב) דין

(i) שמעון נוטל שדה אחת ועוד חצי אותה שדה שהי' נוטל לוי אלו שמעון הי' מכירו

(ii) ראובן נוטל שדה אחת

(iii) ולוי נוטל חצי אותה שדה שהי' נוטל לוי אלו שמעון הי' מכירו

(ג) לאחר כך כשמת לוי

(i) מחזירין לראובן אותו חצי שדה שירש לוי

(ii) אבל אם נפלו ללוי "נכסים ממקום אחר" חולקין אותן ראובן ושמעון בשוה

(3) גמרא בדף קלה:

(א) איבעיא דרבא

(i) האם "שבח ששבחו נכסים מאליהם" חשיבי "נכסים ממקום אחר" אשר שמעון יש לו חלק בהן

(ב) פרטי האיבעיא

(i) אותו שבח ששבחו נכסים מאליהם דהוה שבח המגיע לכתפים ודאי חשיבי "נכסים ממקום אחר" אשר שמעון יש לו חלק בהן

(ii) כי תיבעי לן בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דיקלא ואלים

(4) תוספות – קושיית רשב"א לרש"י ולרשב"ם

(א) הקדמה

- (i) כיון דכבר ירש שמעון חצי שדה במקום לוי
- (ii) מסתבר אשר שמעון אין לו חלק בשבח שבא בלא טורח מן חצי שדה שנוטלה לוי כיון דכבר יש לשמעון פירות מבלי טורח לוי בחצי השדה שירש בתחלה במקום לוי
- (iii) ומסתבר נמי שיש לו חלק בשבח שבא ללוי על ידי טורח

(ב) ולכן

(i) לרבינו תם ניהא

- (1) כיון דסבירא לי' אשר "שבח המגיע לכתפים" משמעו דבר שבא על ידי טורח מובן דיש לו דין נכסים הבאים ממקום אחר אשר שמעון נוטל חלק בהן
- (2) ומובן נמי אשר שבח שאינו מגיע לכתפים – חוץ מן דיקלא ואלים – כיון שבא שלא על ידי טורח לא חשיב נכסים ממקום אחר ואין לשמעון חלק בהן
- (3) ובזה מובן הא דלא איבעיא לי' לרבא אלא שבח שאינו מגיע לכתפים של דיקלא ואלים
- (ii) אבל לשיטת רש"י ורשב"ם תיקשי
- (1) כיון דלדידהו "שבח המגיע לכתפים" משמעו גמר פירי ולא איכפת לן אלו באו על ידי טורח
- (2) אמאי נוטל שמעון חלק בהני פירות שבאו שלא על ידי טורח

(ג) תירוץ לשיטת רש"י ורשב"ם

- (i) אין הכי נמי אשר "שבח המגיע לכתפים" כולל נמי דבר שבא שלא על ידי טורח
- (ii) ברם

- (1) מבואר לגבי בכור להלן בדף קכד דפירות אף שבאו שלא ע"י טורח חשיבי ממקום אחר יותר מדיקלא ואלים מחמת סברא דאינה מענייננו עכשיו
- (2) והלכך פשיטא לי' לרבא דשמעון יש לו חלק בהן

(5) רשב"א בתוספות – "ועוד קשה" לשיטת רבינו תם

(א) קשיא אשר מהרש"א יבארו בסמוך

- (i) כיון דלרבינו תם שבח שאינו מגיע לכתפים כולל כל פירות שבאו שלא על ידי טורח
- (ii) אמאי מיבעיא להו דיקא בדיקלא ואלים ולא בכל דבר שבאין שלא על ידי טורח

(6) מהרש"א

(א) קשיא לקושיית רשב"א

(i) הרי קבענו לעיל

- (1) אשר לרבינו תם פירות שבאו לא ע"י טורח לא מיבעיא לן דלאו ממקום אחר דמי ודפשיטא לן דאין שמעון חולק בהן כיון דכבר יש לו פירות בחצי השדה שירש בתחלה במקום לוי
- (2) ואשר לכן לא איבעיא לי' רבא אלא לאותו שבח שאינו מגיע לכתפים דהוה דיקלא ואלים

(ב) תירוץ

(i) הכי מקשה רשב"א

(1) השתא דקבענו מגמרא דלהלן לגבי בכור אשר פירות שבאו שלא ע"י טורח חשיבי ממקום אחר יותר מדיקלא ואלים

(2) מוכרה

(א) מדאיבעיא לן בדיקלא ואלים אי שמעון חולק בהן משום דחשיב נכסים ממקום אחר

(ב) מכל שכן דהוי לי' רבא למיבעי לגבי פירי שבאו שלא ע"י טורח אלו חולק שמעון בהן

דף מג.

רשב"ם ד"ה אין לי עסק בהן

[דף מג עמוד א] בפרשב"ם בד"ה ואין לי עסק בה כו' דקמשני הב"ע בשקנו מידו ולא קא מתרין באומר לא יהא עכ"ל ק"ק דהשתא לפירושו נמי אמאי משני בשקנו מידו ולא קא מתרין ליה דיהביה ניהליה במתנה גמורה אלא ע"כ דאית לן למימר דרבנותא אשמועינן דבקנין מהני אפי' כה"ג כמ"ש בחידושי הרמב"ן וא"כ השתא נמי איכא למימר דלא יהא הוי שפיר לשון מתנה ולרבנותא קאמר הכא דאפי' אין לו עסק בה מהני בשקנו מידו ודו"ק:

(1) משנה

(א) שותף א' מעיד לשותף ב' נגד מערער

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) הרי שותף א' נוגע בעדות דאם יזכה המערער יפסיד גם הוא

(ב) תירוצ

(i) מדובר כשכבר כתב שותף א' לשותף ב' "דין ודברים אין לי על שדה זו"

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) והתניא האומר דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה לא אמר כלום

(ב) תירוצ

(i) מיירי כשקנו מידו ואז מועיל תנאי בלשון זה

(4) רשב"ם

(א) שיטה א'

(i) "אין לי" כוונתו "לא יהא לי"

(ii) ו"לא יהא לי" לא מהני דמשמעו הלואי שלא יהא לי חלק בה ואינו לשון מתנה

(ב) שיטה ב'

(i) "אין לי" משמעו "אין לי חלק בה מכבר" ולא מהני מחמת שהוא מכזב

(ii) אבל אלו מכוון לומר "לא יהא לי" מהני

(ג) קשיא לשיטה ב'

(i) הוי מצי לשנויי דמיירי כשכיוון למימר "לא יהא לי" דמהני אף בלא קנין

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אף לשיטה א' מצינו להקשות דהוה מצי לשנויי דנתן לו בלשון מתנה גמורה דמהני אף בלא קנין

(ii) ומוכן דרשב"ם לא מקשי קושיא זו משום דרשב"ם נוקט דגמרא אתא לאשמועינן דבקנין מועיל אף שלא בלשון מתנה גמורה

(iii) ותיקשי דאם כן אף לשיטה ב' אמאי לא תירץ רשב"ם דאין הכי נמי אשר "לא יהא לי" מהני בלא קנין אבל גמרא אתא לאשמועינן דבקנין מועיל אף שלא בלשון מתנה גמורה ואף שלא בלשון לא יהא לי

רשב"ם ד"ה וליסלקו

בד"ה וליסלקו כו' כנגד המנה של צבור ה"נ בס"ת שפי' תנו מנה כו' עכ"ל פי' דבס"ת א"א שיתן כל דיין חלקו כנגד אותה מנה שכ"א צריך לכולה ואם יפסידו הקהל בדין לא יהיה גם לדיין ס"ת דשמא לא יתרצו לקנות אותה או אחרת וכן בכל דבר הצורך רבים וכל יחיד צריך לכולה כגון מרחץ דינא הכי כנראה מדברי הטור ח"מ ומדברי הרמב"ן ועיין בב"י וק"ל:

תד"ה ותסברא

תוס' בד"ה ה"ג ותסברא כו' מיפסלי (א"ל) [אלא] ה"נ בס"ת כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דהכל מדברי המתירן ולא כפרשב"ם וק"ל:

דף מג:

תוספות ד"ה שמור לי

[דף מג עמוד ב] בד"ה דאמר שמור לי כו' וא"ת אכתי שמירה בבעלים כו' דבעלים באמירה כו' עכ"ל וה"ה דה"מ לאקשוויי הכי אמתני' דהאומנין דשמור לי ואשמור לך ש"ש שהביאו התוספות הכא דמוקמינן ליה נמי ע"כ בהכי דא"ל שמור לי היום כו' וק"ל:

תד"ה כגון דאית לי' סהדי למר

בד"ה כגון דאית כו' וא"ל דמעיקרא ס"ד דאיירי כגון דאית ליה ליהודה כו' ולשמעון הנגזל אית ליה סהדי כו' ושעין מיהודה זבנה כו' עכ"ל דבריהם סתומים דא"כ על מה בא שמעון להעיד אם בא לפסול עדי יהודה בגזלנותא הא איהו גופיה קטעין דמיהודה זבנה וע"כ הוא צריך לעדי יהודה דשל אבותיו של

יהודה היה ואם נאמר שבא להעיד על יהודה שהודה בפניו ובפני ע"א שמכר זו הקרקע ויצתה מיזדו והשתא בעדותו תעמוד הקרקע ביד לוי ואף על גב דבהנהו סהדי דאית ליה דאכלה שני חזקה וטעין דזבנה מיהודה נמי ה"מ לאוקמה ביד לוי מ"מ אפשר דהנהו סהדי אינן כאן להעיד אבל מ"מ קשה מי הכריח אותן לפרש כל זה הא איכא לפרושי בפשיטות דהוא וע"א מעידין כן דאכלה שני חזקה וטעין דמיהודה זבנה והשתא בעדותו תעמוד הקרקע ביד לוי ואפשר דע"ז ודאי לא היה שמעון נאמן להעיד דה"ל כאלו העיד על עצמו להוציאה מחזקת יהודה לחזקתו ולא שתעמוד ביד לוי וצ"ע ודו"ק:

(1) הקדמה א' – ברייתא

(א) עובדא

(i) גזלן גזל שדה מן נגזל ומכרה ללוקח

(ii) מערער טוען דשדה שלו היא

(iii) נגזל רוצה להעיד לטובת לוקח

(ב) דין

(i) נגזל נוגע בדבר ולכן לא מצי להעיד לטובת לוקח דנוח לו להוציאה אחר כך מן הלוקח

(2) הקדמה ב' – שקלא וטריא בגמרא

(א) קשיא

(i) באותן עדים דיסמוך עליהן נגזל להוציא לשדה מן לוקח יוכל להוציא את השדה מן המערער

(ii) ואמאי אמרת דהוה נוגע מחמת דנוח לו להוציא מן הלוקח

(ב) תירוץ "ואי בעית אימא"

(i) מיירי

(1) בדאיכא סהדי בין לנגזל בין למערער ואותן סהדי מכחישים זה את זה

(2) ולוקח אין לו עדים אלא נגזל ועוד עד אחד

(ii) והשתא מובן דנוח לו לנגזל להעמידה ביד לוקח משום

(1) דאם יזכה מערער וירד לשדה יהא מוחזק בה ולא יוכל נגזל להוציאה מידו דהרי עדי מערער מכחישים לעדי מנגזל

(2) משא"כ אם יזכה לוקח יוכל נגזל להוציאה מלוקח בעדי נגזל דאין ללוקח עדים המכחישין אותם

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) מוכרח דאף למקשן כבר אסיק אדעת' דאית להו סהדי בין לנגזל בין למערער

(1) דאי לית לי' סהדי לנגזל מאיזה כח טוען דשלו היא ונגזל ממנו

(2) ואי לית לי' סהדי למערער מאיזה כח מערער

- (ii) והלכך קשה מאי ס"ד דמקשה הרי בפשיטות נוגע נגזל בעדותו ללוקח כדביארנו
- (ב) תירוץ "ואין לומר"
- (i) מקשן ס"ל
- (1) דעדי נגזל ומערער אינן מכחישין זה את זה
- (2) אלא
- (א) למערער אית לי' עדים דשל אבותיו היא
- (ב) ונגזל טוען דמערער זבנה לנגזל ונגזל אית לי' עדים דאכלה שני חזקה
- (ii) והלכך
- (1) נגזל לאו נוגע הוא דלא איכפת לי' אי לבסוף יזכה מערער או לוקח
- (2) דהרי נגזל מצי להוציא מתרוייהו בעדי חזקה שלו דאינן מוכחישין
- (iii) ודיקא תרצן הוא דאסיק אדעת' אשר עדי נגזל ומערער מכחישין זה לזה
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא לתירוץ "אין לומר"
- (i) לשיטת מקשן דס"ל דנגזל טוען דקנאה ממערער ואית לי' סהדי דאכלה שני חזקה
- (ii) איזו עדות רוצה נגזל עכשיו להעיד נגד מערער לטובת לוקח דלא מצית למימר דאתא נגזל למיפסל עדי מערער דשל אבותיו הי' דהרי כל כחו של נגזל ממערער אתא אשר נגזל טוען דזבנה מיני'
- (ב) האם מצינן לתרץ ככה
- (i) מקשן סלקא דעת'
- (1) דאתא נגזל להעיד דמערער הודה בפני נגזל ובפי עוד עד אחד אשר מערער זבנה לשדה למישהו ודאין למערער דין ודברים בה ודהלכך תישאר ביד לוקח
- (2) ואין נגזל נוגע בעדותו כיון דבסוף יביא עדיו על שני חזקה להוכיח דנגזל הרי הוא אותו שקנה לשדה מן המערער ואשר לכן אין זכות בשדה לא למערער ולא ללוקח מן הגזלן
- (ג) לכאורה לא יתכן לתרץ ככה דכיון דאית לנגזל עדי שני חזקה למה לי' לנגזל להעיד נגד מערער כל עיקר כיון דמצי למיסמך על הני עדי שני חזקה
- (ד) יישוב לתירוץ
- (i) מדובר דהני עדי שני חזקה אכתי לא הגיעו להעיד עכשיו
- (ii) מיהו נגזל בטוח דיבאו לבסוף והלכך אינו נוגע בעדותו של עכשיו
- (5) המשך מהרש"א
- (א) קשיא לתוספות
- (i) אמאי לא מתרצין תוספות קושייתן על הוה אמינא דמקשן בפשיטות כזה
- (ii) מקשן סליק אדעת'
- (1) דאכן טוען נגזל דהוא עצמו זבנה ממערער מיהו לית לי' עדי שני חזקה מעלמא

(2) אלא נגזל עצמו וע"א מעידין לצורך לוקח דנגזל אכלה שני חזקה כדי להוציא לשדה מטענת מערער

(iii) השתא

(1) אותה עדות לא מהני לנגזל דהרי לגבי עצמו נוגע הויה ולא יוכל באותה עדות להוציאה מלוקח

(2) מיהת מהני ללוקח להוציאה ממערער דלגבי לוקח אין נגזל נוגע

(3) וחושב נגזל אשר לבסוף יבאו שני עדים אחרים להעיד על הני שני חזקה

(ב) תירוץ

(i) מחמת דבעדות נגזל מוציאין לשדה מיד מערער ליד לוקח ע"י שקנאה נגזל מן המערער

(ii) חשיב נגזל נוגע בעדותו ללוקח הגם דבעדותו לא מוקמינן לשדה בידו דנגזל

דף מד.

רשב"ם ד"ה ומקשינן

[דף מד עמוד א] בפרשב"ם בד"ה ומקשינן לרב ששת כו' והאי דקאמר ולוקמא ביורש כו' דהא קתני מכר כו' עכ"ל וכן הא דקאמר לעיל ולוקמא בגזלן כו' ע"כ לאו דוקא אלא למיתני גזלן ואגב שיטפא כו' דבגזלן לחוד לא מצי לאוקמא דהא קתני מכר וכן הוא בחידושי הרמב"ן וק"ל:

(1) הקדמה א' – רישא דברייתא אשר כבר ביארנו אותה בדיבור הקודם

(א) עובדא

(i) גזלן גזל שדה מן נגזל ומכרה ללוקח

(ii) מערער טוען דשדה שלו היא

(iii) נגזל רוצה להעיד לטובת לוקח

(ב) דין

(i) נגזל נוגע בדבר ולכן לא מצי להעיד לטובת לוקח דנוח לו להוציאה אחר כך מן הלוקח

(2) הקדמה ב' – סיפא דברייתא

(א) עובדא

(i) גזלן גזל פרה מן נגזל ומכרה ללוקח

(ii) כבר נתייאש נגזל

(iii) מערער טוען אשר פרה שלו הוא

(iv) נגזל רוצה להעיד לטובת לוקח

(ב) דין

(i) מצי נגזל לאסהודי ללוקח נגד מערער

(ii) ונגזל לאו נוגע הוא לתתה ביד לוקח כדי שיוכל להוציאה ממנו

(iii) כי לא יוכל נגזל להוציאו מיד לוקח מחמת ייאוש נגזל ושינוי בעלים מגזלן ללוקח

(3) גמרא

(א) קשיא לסיפא

(i) מכל מקום נוגע נגזל בעדותו

(ii) דמאחר דלוקח זוכה בו על שקנאו מן גזלן לבסוף יוכל נגזל להוציא מגזלן דמי הגזילה ששילם לוקח לגזלן ולא לנגזל

(ג) תירוץ

(i) איירי בדמית גזלן ומדינא אין לנגזל להוציא דמי גזילה מיתמי גזלן

(ד) קשיא

(i) "ולוקמה לרישא [בהך דשדה] בגזלן עצמו"

(1) כלומר דנגזל נוגע הוא להעמיד לשדה ביד גזלן ולא ביד המערער כדי שיוכל נגזל להוציאה מן הגזלן

(2) ואמאי מוסיפין אשר נגזל מכרה ללוקח

(ה) תירוץ דגמרא אינה מעניננו

(ו) קשיא

(i) אמרת דבסיפא [לגבי גזל פרח] דמית גזלן

(ii) ו"לוקמה לסיפא ביורש" ולמה איצטריך לאוקמה בלוקח

(iii) דכיון דמית גזלן הורישא לבניו ואותה ירושה עצמה שינוי רשות היא אף בלא מכירה

(6) רשב"ם

(א) קשיא

(i) בברייתא עצמה כתיב ומכר בסיפא

(ii) והיאך מקשין "ולוקמה" דמשמע דמקשין אנגמרא דאוקמה לברייתא ככה

(ב) תירוץ

(i) לאו דוקא

(ii) ובקושטא מקשין אמאי קתני בברייתא ומכר דה"ל למיתני ביורש

(7) מהרש"א

(א) אותו לאו דוקא צריכין נמי למימר לעיל כדמקשי "ולוקמה {לרישא} בגזלן"

(ב) דהרי גם ברישא קתני "מכר" בברייתא ומוכרח גם בזה דעצם קושייתן אברייתא אתיא ולא אנגמרא

תד"ה אלא כדרבין בר שמואל

תוס' בד"ה אלא כדרבין כו' ומיירי ברייתא דוקא כו' עכ"ל ברישא דברייתא נמי מצינן למימר דרבנותא קתני שלא באחריות אלא דניחא לן למימר דדוקא נקט משום סיפא וק"ל:

דף מד:

רשב"ם ד"ה ומשני במכיר

[דף מד עמוד ב] בפרשב"ם בד"ה ומשני במכיר כו' והודאת בעל דין כו' מערער בעי לאפוקי מיניה בעדי כו' עכ"ל בעדי אמת של המערער נמי לא היה חוזר על המוכר דהודאת בעל דין כק' עדים אלא דקאמר דמש"ה מחזיקין ליה ביד הלוקח שהמערער לא בא לאפוקי אלא בעדים שקרים כפי עדות המוכר שפוסל עדות המערער ואין הוא נוגע בדבר שהרי הלוקח מכיר בה שהיא בת חמורו ואינו חוזר עליו גם הלוקח שאומר כן אינו נוגע בדבר זה שהרי גם אם היה אומר שאינה בת חמורו לא היה מפסיד כלום שהמוכר ע"כ היה מחזיר לו מה שנתן וק"ל:

(1) ברייתא

(א) מכר לו פרה שלא באחריות

(ב) מעיד מוכר ללוקח עליה נגד מערער

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) הרי לגבי טענת גזולה חוזר לוקח על מוכר אף במכרו שלא באחריות ולכן מוכר נוגע הוה להעמידה ביד לוקח

(ב) תירוץ כמבואר ברשב"ם

(i) מדובר במודה לוקח דהאי פרה לא גזלה מוכר ובכך בטוח מוכר דלעולם לא יצטרך לפרוע ללוקח

(3) רשב"ם

(א) קשיא

(i) הרי סוף כל סוף מביא מערער עדים דאכן גזלה מוכר לפרה

(ב) תירוץ

(i) עדי מוכר מעידים דהני עדי מערער שקרים או טועים

(4) מהרש"א

(א) חלק א'

(i) קשיא על קושיית רשב"ם

(1) מאי איריא דאינו נוגע משום דעדי מערער עדי שקרי נינהו

(2) אף אלו מעידין כהוגן לא איכפת ל' למוכר ולא נוגע הוא דהרי הודאת לוקח כמאה עדים דמי ואין ללוקח לחזור על המוכר

(ii) תירוץ

(1) אין הכי נמי דאין ללוקח לחזור על המוכר

(2) מ"מ צריכין לקבוע אלו מערער זוכה בפרה או לוקח זוכה בפרה

(3) והלכך עלינו לקבוע אם עדי מערער שקרים או טועים

(ב) חלק ב'

(i) קשיא

(1) דלמא לוקח משקר להודות דפרה של מוכר היא

(2) כדי שלא יהא מוכר נוגע ויוכל בעדותו להעמיד לפרה ביד לוקח

(ii) תירוץ

(1) אי בעי לוקח לשקר בניקל הי' יכול לחזור אצל מוכר לדמי ולא להודות לו